

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Arzu KELEŞ

REKREASYON ALANLARININ FİZİKSEL YETERSİZLİĞE SAHİP BİREYLER
YÖNÜYLE KULLANILABİLİRLİĞİ: ANTALYA KENTİ ÖRNEĞİ

Rekreasyon Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Arzu KELEŞ

REKREASYON ALANLARININ FİZİKSEL YETERSİZLİĞE SAHİP BİREYLER
YÖNÜYLE KULLANILABİLİRLİĞİ: ANTALYA KENTİ ÖRNEĞİ

Danışman

Doç. Dr. Mustafa YILDIZ

Rekreasyon Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

T.C
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Arzu KELEŞ'in bu çalışması, jürimiz tarafından Rekreasyon Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Sebehattin DEVECİOĞLU

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Mustafa YILDIZ

Üye : Doç. Dr. Güney ÇETİNKAYA

Tez Başlığı: Rekreasyon Alanlarının Fiziksel Yetersizliğe Sahip Bireyler Yönüyle
Kullanılabilirliği: Antalya Kenti Örneği

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi :13/06/2019

Mezuniyet Tarihi : 25/07/2019

Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Rekreasyon Alanlarının Fiziksel Yetersizliğe Sahip Bireyler Yönüyle Kullanılabilirliği: Antalya Kenti Örneği” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımca yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

Arzu KELEŞ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Arzu KELEŞ
Öğrenci Numarası	20165257004
Enstitü Ana Bilim Dalı	Rekreasyon Ana Bilim Dalı
Programı	Yüksek Lisans Programı
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans ( ) Doktora
Danışmanın Unvanı, Adı-SOYADI	Doç. Dr. Mustafa YILDIZ
Tez Başlığı	Rekreasyon Alanlarının Fiziksel Yetersizliğe Sahip Bireyler Yönüyle Kullanılabilirliği: Antalya Kenti Örneği
Turnitin Ödev Numarası	1150095345

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 87 sayfalık kısmına ilişkin olarak 08/07/2019 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 7

alıntılar dahil % 11'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdeleri sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

08/07/2019

Doç. Dr. Mustafa YILDIZ

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
TABLOLAR LİSTESİ	v
ÖZET.....	vi
SUMMARY	vii
ÖNSÖZ	viii
GİRİŞ.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ RAŞTIRMALAR

1.1. Fiziksel Yetersizlik	4
1.1.1. Kalıcı veya Geçici Fiziksel Yetersizliği Olan Bireyler	6
1.2. Türkiye’deki Engellilik Oranı	7
1.3. Toplum ve Empati	8
1.4. Rekreasyon ve Kent Parkları	11
1.5. Kent Park Kriterleri	15
1.5.1. Aktivite ve Kullanımlar	16
1.5.2. Ulaşılabilirlik	16
1.5.3. Konfor ve İmaj.....	17
1.5.4. Sosyallik.....	17
1.6. Donatı Elemanları.....	17
1.7. Çocuk Oyun Alanları Planlama İlkeleri	21
1.8. Evrensel Tasarım	22
1.8.1. Evrensel Tasarım İlkeleri	24
1.9. Sürdürülebilirlik	25
1.10. Kullanılabilirlik	26
1.11. Dünyada ve Türkiye’de Yetersizliğe Sahip Bireyler İçin Tasarlanan Parklar	27

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli	28
--------------------------------	----

2.2. Araştırmanın Evreni	28
2.3. Verilerin Toplanması	28
2.4. Verilerin Analizi	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Atatürk Kültür Parkı	29
3.1.1. Atatürk Kültür Parkı Ulaşılabilirlik	29
3.1.2. Atatürk Kültür Parkı Aktivite ve Kullanımlar	30
3.1.3. Atatürk Kültür Parkı Konfor ve İmaj	31
3.1.4. Atatürk Kültür Parkı Sosyallik	32
3.2. Atatürk Parkı	33
3.2.1. Atatürk Parkı Ulaşılabilirlik	33
3.2.2. Atatürk Parkı Aktivite ve Kullanımlar	34
3.2.3. Atatürk Parkı Konfor ve İmaj	35
3.2.4. Atatürk Parkı Sosyallik	36
3.3. Karaalioğlu Parkı	37
3.3.1. Karaalioğlu Parkı Ulaşılabilirlik	37
3.3.2. Karaalioğlu Parkı Aktivite ve Kullanımlar	38
3.3.3. Karaalioğlu Parkı Konfor ve İmaj	39
3.3.4. Karaalioğlu Parkı Sosyallik	40
3.4. Yavuz Özcan Parkı	41
3.4.1. Yavuz Özcan Parkı Ulaşılabilirlik	41
3.4.2. Yavuz Özcan Parkı Aktivite ve Kullanımlar	42
3.4.3. Yavuz Özcan Parkı Konfor ve İmaj	43
3.4.4. Yavuz Özcan Parkı Sosyallik	44
3.5. Büklüdere Parkı	45
3.5.1. Büklüdere Parkı Ulaşılabilirlik	45
3.5.2. Büklüdere Parkı Aktivite ve Kullanımlar	46
3.5.3. Büklüdere Parkı Konfor ve İmaj	47
3.5.4. Büklüdere Parkı Sosyallik	47
3.6. Düden Parkı	48
3.6.1. Düden Parkı Ulaşılabilirlik	48
3.6.2. Düden Parkı Aktivite ve Kullanımlar	49

3.6.3. Düden Parkı Konfor ve İmaj	50
3.6.4. Düden Parkı Sosyallik.....	51
3.7. Akdeniz Kent Parkı	52
3.7.1. Akdeniz Kent Parkı Ulaşılabilirlik.....	53
3.7.2. Akdeniz Kent Parkı Aktivite ve Kullanımlar	53
3.7.3. Akdeniz Kent Parkı Konfor ve İmaj	54
3.7.4. Akdeniz Kent Parkı Sosyallik	55
3.8. Sahil Antalya Yaşam Parkı.....	56
3.8.1. Sahil Antalya Yaşam Parkı Ulaşılabilirlik	56
3.8.2. Sahil Antalya Yaşam Parkı Aktivite ve Kullanımlar	57
3.8.3. Sahil Antalya Yaşam Parkı Konfor ve İmaj.....	58
3.8.4. Sahil Antalya Yaşam Parkı Sosyallik	59
SONUÇ	61
KAYNAKÇA.....	69
ÖZGEÇMİŞ	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1	Atatürk Kültür Parkı Ulaşılabilirlik Örnekleri	30
Şekil 3.2	Atatürk Kültür Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri	31
Şekil 3.3	Atatürk Kültür Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri.....	32
Şekil 3.4	Atatürk Kültür Parkı Sosyallik Örnekleri.....	33
Şekil 3.5	Atatürk Parkı Ulaşılabilirlik Örnekleri.....	34
Şekil 3.6	Atatürk Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri.....	35
Şekil 3.7	Atatürk Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri	36
Şekil 3.8	Atatürk Parkı Sosyallik Örnekleri	37
Şekil 3.9	Karaalioğlu Parkı Ulaşım Örnekleri.....	38
Şekil 3.10	Karaalioğlu Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri	39
Şekil 3.11	Karaalioğlu Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri.....	40
Şekil 3.12	Karaalioğlu Parkı Sosyallik Örnekleri	41
Şekil 3.13	Özcan Parkı Ulaşım Örnekleri	42
Şekil 3.14	Yavuz Özcan Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri	43
Şekil 3.15	Yavuz Özcan Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri.....	44
Şekil 3.16	Yavuz Özcan Parkı Sosyallik Örnekleri.....	45
Şekil 3.17	Büklüdere Parkı Ulaşım Örnekleri	46
Şekil 3.18	Büklüdere Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri	46
Şekil 3.19	Büklüdere Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri.....	47
Şekil 3.20	Büklüdere Parkı Sosyallik Örnekleri.....	48
Şekil 3.21	Düden Parkı Ulaşım Örnekleri	49
Şekil 3.22	Düden Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri	50
Şekil 3.23	Düden Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri.....	51
Şekil 3.24	Düden Parkı Sosyallik Örnekleri.....	52
Şekil 3.25	Akdeniz Kent Parkı Ulaşım Örnekleri	53
Şekil 3.26	Akdeniz Kent Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri.....	54
Şekil 3.27	Akdeniz Kent Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri	55
Şekil 3.28	Akdeniz Kent Parkı Sosyallik Örnekleri	56
Şekil 3.29	Sahil Antalya Yaşam Parkı Ulaşılabilirlik Örnekleri	57
Şekil 3.30	Sahil Antalya Yaşam Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri	58
Şekil 3.31	Sahil Antalya Yaşam Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri.....	59
Şekil 3.32	Sahil Antalya Yaşam Parkı Sosyallik Örnekleri	60

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Türkiye 2002 Yılı Yaş, Yerleşim Yerine ve Bölgeye Göre Engellilik Oranları 8

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; Antalya kentinde yer alan kent parklarının fiziksel yetersizliğe sahip olan bireyler kapsamında günümüzdeki mekansal donanımını, nitelik ve nicelik açısından yeterliliklerini yordamak ve belirlemektir. Araştırmanın evreni Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı parklardan oluşmaktadır. Bu bağlamda araştırma; incelenen kent parklarının fiziksel yetersizliğe sahip olan bireyler dikkate alınarak planlanması, nicelik ve nitelik açısından yeterli hale getirilmesi için gerekli önlemler alınmasında öneriler getirerek yetersizliğe sahip bireyler için daha yaşanabilir ve kullanılabilir engelsiz rekreasyon alanları sağlamaktadır.

Araştırma; 2017-2019 yılları arasında Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan kent parklarını içermektedir. Bu parklar; Atatürk Kültür Parkı, Atatürk Parkı, Yavuz Özcan Parkı, Karaalioğlu Parkı, Büklüdere Parkı, Düden Parkı, Akdeniz Kent Parkı ve Sahil Antalya Yaşam Parkı olmak üzere toplamda 8 parktan oluşmaktadır. Antalya kent parklarının fiziksel yetersizliğe sahip bireyler tarafından kullanılabilirliğini kapsamaktadır. Bu araştırma rekreasyon alanlarından biri olan kent parklarının kent park kriterleri doğrultusunda fiziksel yetersizliğe sahip bireyler yönüyle kullanılabilirliği'nin incelendiği nitel bir çalışma olup araştırmada örnek olay modeli kullanılmıştır. Araştırma sahası, Antalya Büyükşehir Belediyesi ile yapılan mülakatlar (soru-cevap), gözlem ve yerinde inceleme yöntemleriyle analiz edilmiştir.

Sonuç olarak mevcut kent parkları şehir merkezinde deniz kenarında konumlanmaktadır. Miktar ve alan bakımından fiziksel yetersizliğe sahip bireyler ile birlikte tüm bireyler için de yeterli olmasına rağmen materyal ve tasarım bakımından yetersizliği olan bireylere engel teşkil edecek niteliktedir. Özellikle parklardaki rampaların eğimlerinin standartların üstünde olması, kod farklarının olması ve sarı bantların eksikliği büyük sorunlar arasındadır. Tuvalet, çocuk oyun parkları ve spor ve kondisyon alanlarının da fiziksel yetersizliği olan bireylere uygun olmadığı belirlenmiştir. Akdeniz Kent Parkı'nda bulunan "Engelsiz Park" hariç diğer parklarda yetersizliğe sahip çocuklar için bir park alanı bulunmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Fiziksel Yetersizlik, Kullanılabilirlik

SUMMARY

**THE USABILITY OF RECREATION AREAS FOR INDIVIDUALS WITH
PHYSICAL DEFICIENCIES: THE CASE OF ANTALYA PROVINCE**

The aim of this study is to predict and determine the current spatial equipment and qualitative and quantitative competencies of the urban parks in the city of Antalya within the context of individuals with physical deficiencies. The population of the study consists of the parks of Antalya Metropolitan Municipality. In this context, the research provides suggestions for planning the urban parks by considering the individuals with physical deficiencies and taking necessary measures to make them adequate in terms of quantity and quality, and provides more livable and usable unhindered recreation areas for individuals with deficiencies.

The research includes urban parks of Antalya Metropolitan Municipality between the years 2017 and 2019. These parks consist of a total of 8 parks including Atatürk Culture Park, Atatürk Park, Yavuz Özcan Park, Karaalioğlu Park, Büklüdere Park, Düden Park, Akdeniz Kent Park (Mediterranean City Park) and Sahil Antalya Life Park. It covers the availability of Antalya city parks by individuals with physical deficiencies. This study is a qualitative study that examines the availability of urban parks, which is one of the recreation areas in terms of physical deficiencies in line with urban park criteria. The case study model was used in the study. The research area was analyzed with interviews with Antalya Metropolitan Municipality (question-answer), observation and on-site investigation methods.

As a result, the existing city parks are located by the sea in the city center. Although it is sufficient in terms of quantity and area for all individuals including the ones with physical deficiency, it is an obstacle for individuals with inadequate material and design. Especially the slopes of the ramps in the parks are above the standards, there are code differences and the lack of yellow bands are among the major problems. Toilets, playgrounds and sports and fitness areas are determined to be unsuitable for individuals with physical deficiencies. There is no parking area for children with deficiencies in the other parks except the Barrier-Free Park in the Akdeniz Kent Park. (Mediterranean City Park)

Keywords: Recreation, Physical Deficiency, Availability

ÖNSÖZ

Tezimin konusunun belirlenmesinde ve tamamlanmasında destek olan değerli insan Sayın Doç. Dr. Mustafa YILDIZ'a bizden yardımlarını esirgmeden her zaman yanımda olup değerli bilgilerini bizimle paylaştığı ve bildiklerimizi paylaşmamızı öğrettiği için sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın boyunca aldığım tüm kararlara saygı duyan, maddi ve manevi desteklerini üzerimden hiç esirgemeyen, her zaman ve her koşulda yanımda olan sevgili babam İlyas KELEŞ'e ve sevgili annem Hava KELEŞ'e bana olan güvenlerinden ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Tezimin oluşmasında adını sayamadığım benden desteklerini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Arzu KELEŞ

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlar verilmiştir.

Problem Durumu

İnsanlar geçirdikleri kazalar veya hastalıklar sonucunda vücut uzuvlarının bir ya da birkaçının işlevini kaybetmesi durumuyla karşılaşmaktadır. Geçmişte bu durumla karşı karşıya kalan bireyler yaşamlarını evlerine kapanarak ve toplumdan uzaklaşarak sürdürmüşlerdir (Milner 1980).

Kentler kamusal bir bellek oluştur ve kamu malıdır (Arendt 1969). Giderek sanayileşen ve betonlaşan dünyada insanların kent hayatının getirdiği anksiyete, stres, ekonomik, toplumsal ve sosyal baskıları üzerinde hissettiğini görebilmekteyiz. Kent yaşamında insanlar hayatlarını yeşil alanlardan uzakta betonların içinde sürdürmektedir. Bu betonlaşma, trafik, hava ve çevre kirliliği gibi nedenler insanların doğaya olan eğilimlerini artırmaktadır. Kent içinde planlanan büyük, küçük her ölçekteki ve tarzdaki yeşil alanlar insanların günlük hayatından arta kalan zamanlarda uğradığı duraklar haline gelmektedir. Kent parkları da bu alanların içerisine girmekte ve insanların yaşam kalitesini artırmaktadır. Kaliteli bir kent parkı tasarlanırken çocuk, genç, yaşlı, kadın, erkek, fiziksel, bilişsel yetersizliği olan olmayan tüm bireyler göz önüne alınarak evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda planlanmalı ve uygulanmalıdır. Aynı zamanda bu alanların gerekli zamanlarda bakım ve onarımları da kaliteli kent parkı çevrelerinin başarısını artırmaktadır. (Yücel ve Yıldızcı, 2006).

Fiziksel yetersizliğe sahip olan bireylerle birlikte tüm bireyler eşit haklara sahiptir. Toplumdan yetersizlikleri nedeniyle ayrıştırılan bireylerin giderek toplumdan uzaklaşması olağandır. Fiziksel yetersizliğe sahip bireylerin planlı çevrelerde hayatlarını sürdürmesi arzu edilen toplum bütünlüğünün oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda parkların kent park kriterlerine göre incelenmesi fiziksel yetersizliği olan bireylerde kentli kimliğinin oluşmasına katkı sağlayacağı, kişilerin refah seviyelerini yükselteceği ve Türkçe literatüre alan ile ilgi katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Antalya kentinde yer alan kent parklarının fiziksel yetersizliğe sahip olan bireyler kapsamında günümüzdeki mekansal donanımını, nitelik ve nicelik açısından yeterliliklerini yordamak ve belirlemektir. Araştırmanın ana kütlesi Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı parklardan oluşmaktadır. Bu bağlamda araştırma incelenen kent parklarının fiziksel yetersizliğe sahip olan bireyler dikkate alınarak planlanması, nicelik ve nitelik açısından yeterli hale getirilmesi için gerekli önlemler alınmasında öneriler getirerek yetersizliğe sahip bireyler için daha yaşanabilir ve kullanılabilir engelsiz rekreasyon alanları sağlamaktadır.

Araştırmanın Önemi

Medeniyetin asıl göstergesi tüm bireylerin eşit haklara sahip olması durumudur. Bu durumda devlet fiziksel yetersizliğe sahip olan bireylerle diğer bireylerin toplumla bütünleşmesini sağlamalıdır. (Özcan, 2008). Fiziksel yetersizliği olan bireyler günlük hayatlarında birçok problemle karşılaşmaktadır. Bunlar; ekonomik yetersizlik, ulaşım ve fiziksel çevrenin yetersizliği olan kişiler göz önüne alınarak planlanmamış olmamasıdır (Sürmen, 1988). Bu bağlamda çevre düzenlemesi yapılırken ya da bir ürün tasarlanırken devlet ve kişiler tarafından fiziksel yetersizliği olan bireyler düşünülerek kullanılabilir ürün ve çevre planlamaları yapılmalıdır.

Empati; bir bireyin kendini karşısındaki kişinin yerine koyması durumudur (Ernest, 1979). Empati; bir kişinin algılanan refahı için o kişinin duygularına yönelmektir. Diğer kişinin perspektifi alınmazsa empati yapılamaz (Schultz, 2000). Fiziksel yetersizliği olan bireylerle empati kurularak kullanılan alanlar değerlendirilmeli ve bu doğrultuda kent parkları oluşturulmalıdır.

Bu çalışmanın temel amacı incelenen kent parklarının kent park kriterlerine göre fiziksel yetersizliğe sahip bireyler açısından uygun olup olmadığını belirlemektir. Kent park kriterlerine göre tasarlanmayan parklar bireyleri sosyal ve psikolojik açıdan olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın parkların ulaşılabilirlik, aktivite ve kullanımlar, konfor ve imaj, sosyallik açısından incelenmesinin fiziksel yetersizliğe sahip olan bireylerin hayatlarını daha iyi yaşanabilir alan kılması açısından ve topluma kazandırılması açısından yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Varsayımları

Kent park kriterlerinin incelenen parkları değerlendirebilir nitelikte olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırmanın örneklemini 2017-2019 yılları arasında Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan toplam 8 tane kent parkı oluşturmaktadır. Bu kent parkları; Atatürk Kültür Parkı, Atatürk Parkı, Yavuz Özcan Parkı, Karaalioğlu Parkı, Büklüdere Parkı, Düden Parkı, Akdeniz Kent Parkı, Sahil Antalya Yaşam Parkı'dır.

Parkların kullanılabilirliğini ölçmek için parklar; kent park kriterleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bu durumlar araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Tanımlar

Rekreasyon: Rekreasyonun Latince'deki karşılığı "recreatio" dur. Bireylerin günlük hayatından arta kalan zamanlarını değerlendirdiği kişiye fiziksel ve psikolojik açıdan olumlu katkılar sağlayan aktivitelerdir. Kişileri ihtiyaçları doğrultusunda rekreatif alanlarda bir araya getirerek toplumsal kimliğin oluşmasına katkı sağlamaktadır (Karaküçük, 1997) .

Fiziksel Yetersizlik: Engellilik durumu bireyde işitme, görme duyusunda eksiklik fiziksel ya da bilişsel eksiklik olarak kendini göstermektedir. Fiziksel engellilik doğuştan ya da sonradan olabileceği gibi birçok nedene dayanmaktadır. Fiziksel engelli kavramı bireylerin tamamen ya da kısmen hareket edememesi durumu olarak derecelendirilmektedir. Fiziksel engelliler kavramının içine diyabet ve duyma yetersizliği olan kişilerde girmektedir (Daniels vd. 2005).

Alan yazına bakıldığında kişilerin vücut uzuvlarından birinin ya da birkaçının kısmen veya tamamen olmayışı ve bu vücut uzuvlarının beklenen işlevi yerine getirememesi durumu geçmişten günümüze sırasıyla "fiziksel özürlü", "fiziksel engelli" olarak nitelendirilse de şimdilerde bu kavramlar yerini kişilerin psikolojik açıdan olumsuz etkilenmesi ve toplumdan bu özelliklerinden dolayı ayrıştırılmaması için fiziksel yetersizlik kavramına bırakmıştır.

Kullanılabilirlik: Tasarlanan bir ürünün kullanıcılar tarafından o üründen beklenen performansın etkili ve verimli olması durumudur. Aynı zamanda ürün performansının memnuniyet derecesi de kullanılabilirlik kavramının içine girmektedir (Çağiltay, 2011).

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde fiziksel yetersizlik, kent parkları, evrensel tasarım, kullanılabilirlik ile ilgili kuramsal bilgiler ve bu konular üzerinde yapılmış araştırmalar yer almaktadır.

1.1. Fiziksel Yetersizlik

İnsanlar var olduğu günden itibaren kendini geliştiren bir varlıktır. Globalleşen ve sanayileşen dünyada bu gelişim ve yenilikler dünyanın giderek betonlaşmasına neden olmaktadır. Bu durumun üstesinden gelmek isteyen insanoğlu çeşitli önlemler almaktadır. Bunlardan biri de rekreasyon alanlarından biri olan şehir parklarıdır. Şehrin akciğer görevini üstlenen parklar topluma açık haldedir. Bu bağlamda bu alanların yetersizliğe sahip bireyler göz önünde bulundurularak ve yetersizliği olan bireylerin toplumla kaynaşma, sosyalleşme ve yaşam alanlarına engel teşkil etmeyecek şekilde planlı bir şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Özel eğitimde gereksinimi olan bireyleri tanımlarken zedelenme, sapma, yetersizlik, engel-özür, risk taşıma gibi kavramlar sıklıkla kullanılmaktadır. Fiziksel yetersizlik kavramını anlamamız ve kent parklarında bireylerin farklılıkları göz önünde bulundurularak tasarımların yapılabilmesi için önce bu kavramları bilmemiz gerekmektedir.

Zedelenme; herhangi bir nedenden dolayı bireyin psikolojik, fizyolojik, anatomik durumunda geçici ya da kalıcı türden bir kayıp, ya da işleyiş bozukluğu olması halidir. (Özsoy ve ark., 2000). Kol, bacak, ellerin olmayışı ya da felçli oluşu, göz sinirlerindeki bozukluklar buna örnek verilebilir. Ancak zedelenme görülen bireylerde her zaman yetersizlik olacağı anlamına gelmez.

Sapma; bireylerin psikolojik, fizyolojik, anatomik durumunda zedelenme hali olmadan belirgin farklılıkların olması durumudur. Aynı yaşta olan kişilerin boy ölçülerinin birbirine büyük oranla daha uzun ya da kısa olması durumu sapma olarak nitelendirilmektedir (Özsoy ve ark., 2000).

Yetersizlik; bireyin yaşadığı zedelenme ya da bazı sapmalar sonucu ondan beklenen işlevlerin önlenmesi, engellenmesi halidir. Yetersizlik durumu kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Bu durum kendini bazı kişilerde geçici, bazı kişilerde ise kalıcı yetersizlik olarak gösterebilir. Bireyin bacaklarını kaybetmesini ya da bacakları olmasına rağmen bu uzvunu kullanamama durumunu yetersizlik olarak adlandırabiliriz (Özsoy ve ark., 2000).

Özür-Engel; her bireyin hayatında yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörle bağlı olarak yerine getirmesi gereken roller bulunmaktadır. Bu rollerin yetersizlik durumu nedeniyle yerine getirilememesi durumu özür-engel olarak nitelendirilmektedir (Özsoy ve ark., 2000).

Risk taşıma; herhangi bir yetersizlik belirlenemeyen ama ileride yetersizlik olması olasılığı yüksek olan bireyleri kapsar. Akriba evliliklerinden dünyaya gelmiş bireyleri buna örnek olarak verebiliriz (Özsoy ve ark., 2000). Yetersizlik kendi arasında üçe ayrılır. Bunlar hafif derecede yetersizlik, orta derecede yetersizlik ve ağır derecede yetersizliktir. Hafif derece yetersizlik; bireyin günlük hayatını tam bağımsız bir şekilde başka bir kimseye ya da yardımcı bir alete gerek duymadan yaşaması durumudur. Orta derece yetersizlik; bireyin günlük hayatını yürüme cihazı, koltuk değneği gibi aletlerle az bir destek alarak sürdürmesi durumudur. Ağır derecede yetersizlik; bireyin günlük hayatını tam bağımlı bir şekilde geçirmesi durumudur. Bu bireyler tekerlekli sandalye gibi yardımcı araç kullanabilirler (http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Ortopedik%20Yetersizlik,%20S%C3%BCre%C4%9Fen%20Hastal%C4%B1k%20ve%20Kayna%C5%9Ft%C4%B1rma.pdf erişim tarihi: 19.05.2017).

Bedensel özür doğum öncesi ve doğum sırasında olabileceği gibi doğum sonrasındaki dönemlerde de olabilmektedir. Herhangi bir nedene bağlı olarak meydana gelen bedensel özür iskelet (kemik), kas ve sinir sistemindeki bozukluklar sonucu, bedensel yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybeden, toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük yaşamdaki gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan, bu nedenlerle korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişiye bedensel özür; bu duruma yol açan durumlara ise bedensel özür denir (https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_02/14114042_bedep.pdf, erişim tarihi: 19.05.2017).

Fiziksel yetersizliğe sahip bireyler hayatlarını kolaylaştırması için protez, ortez, tekerlekli sandalye, yürüteç, koltuk değneği, baston vb. araç gereç kullanırlar. Bu aletler günlük yaşamda kullanmaya elverişli olarak tasarlanmış ve üretilmiştir. Yetersizliği olan bireylerin bu araç gereçlere sahip olduğunda hiçbir engeli kalmadığını söyleyemeyiz. Ancak kent içi ortak kullanım alanlarının da yetersizliği olan bireyler ve kullandığı araç gereçler göz önünde bulundurularak planlı ve kriterlere uygun bir şekilde tasarlandığında tam anlamıyla bireylerin rutin hayatlarını aksatacak bir engelin kalmadığını söyleyebiliriz.

Her insan bir engelli adaydır. Kalıcı bir engeli olmayan bireyler hayatlarının herhangi bir döneminde trafik kazası, ev kazası, dikkat eksikliği gibi bazı nedenlerle engelli konumuna düşebilir. Kentin yaşam kalitesini artırmak için kent içi donatı elemanlarını, yüzey yapılarını

ve eğitimlerini bu konuda sorumlu olan kurum ve kuruluşların fiziksel yetersizliğe sahip kişiler yönüyle tasarımları gerekmektedir. Bu alanların kullanılabilirliği sadece fiziksel yetersizliği olan bireyler için değil aynı zamanda yardımcı araç kullanan bireyler, yaşlılar, bebek arabası kullanan bireyler için de oldukça önemlidir (Bekçi, 2012).

Dünya Sağlık Örgütü, 2018 yılı itibariyle dünyada 1 milyardan fazla insanın engelli olduğunu ve toplam nüfusun %15'ini kapsadığını belirtmiştir. Bu rakamın bundan 10 yıl öncesine kadar 500 milyon olduğu ve toplam nüfusun %10'unu kapsadığı bilinmektedir. Bu veriler bize engellilik oranının giderek arttığını göstermektedir.

Hızla büyüyen ve gelişen dünyayla birlikte şehir hayatı artmakta ve bu bağlamda plansız kentleşmeler ortaya çıkmaktadır. Plansız kentleşme herhangi bir fiziksel yetersizliği olmayan bireyler için bile günlük yaşamda engel teşkil ederken geçici veya kalıcı fiziksel yetersizliği olan bireyler için ciddi bir boyutta insanların sosyal hayatını olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bu durum dünyanın ortak sorunu olan fiziksel yetersizliği olan kişi ve ailelerin en önemli sorunu haline gelmektedir. Toplumdan ayrı değerlendirilemeyecek olan engellilerin toplumdan ötekileştirilmesi ve kent tasarımı yapılırken bu bireylerin göz ardı edilmesi onların ve ailelerinin sosyal hayattan uzaklaşmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda insanların kentlerde karşılaştıkları problemler var olan yetersizliklerinden daha çok engel teşkil etmektedir (Bekçi, 2012).

Yetersizlik sebepleri doğum öncesinde, doğum sırasında olabileceği gibi doğum sonrası da oluşabilmektedir. Doğum öncesi nedenlerde genetik faktörler ve annenin hamilelik esnasında hastalanması gibi çevresel faktörler sebep olabilmektedir. Doğum sırasındaki yetersizlik nedenleri erken doğum, doğumun hastane ortamında sağlık elemanlarınca gerçekleştirilememesi, doğum esnasında bebeğin oksijensiz kalması gibi nedenler sebep olurken doğum sonrasında bebeğin geçirdiği ateşli hastalıklar, gerekli aşuların yapılmaması, kazalar (ev, iş, trafik) veya hastalıklar (menenjit nedeniyle fiziksel yetersizlik, orta kulak enfeksiyonlarına bağlı işitme engeli, şeker hastalığına bağlı görme bozuklukları) sebep olabilmektedir(http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Bedensel%20ve%20S%C3%BCre%C4%9Fen%20Hastal%C4%B1klar.pdf, erişim tarihi: 19.05.2017).

1.1.1. Kalıcı veya Geçici Fiziksel Yetersizliği Olan Bireyler

Yetersizliği sahip bireyleri; kalıcı ve geçici fiziksel yetersizliği olan bireyler olarak iki gruba ayırabiliriz. Bireylerin yetersizliğini oluşturan durumun kişinin hayatında düzeltilemeyecek boyutta olması kalıcı yetersizliktir. Bu kişiler tam bağımlı ya da bağımsız şekilde hayatlarını sürdürebilirler. Bireylerin yetersizliğini oluşturan durumun

düzeltililebilecek, çeşitli yollarla iyileştirilebilecek düzeyde olması durumu geçici yetersizliktir. Bu kişiler hayatlarına tam bağımsız şekilde devam edebilmektedirler http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Ortopedik%20Yetersizlik,%20S%C3%BCre%C4%9Fen%20Hastal%C4%B1k%20ve%20Kayna%C5%9Ft%C4%B1rma.pdf erişim tarihi: 19.05.2017).

Yetersizliği; görme yetersizliği olan bireyler, işitme yetersizliği olan bireyler ve yardımcı araç kullanan bireyler (tekerlekli sandalye, yürüteç, değnek, baston, protez, ortez) olarak kendi arasında ayırabiliriz (http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Ortopedik%20Yetersizlik,%20S%C3%BCre%C4%9Fen%20Hastal%C4%B1k%20ve%20Kayna%C5%9Ft%C4%B1rma.pdf , erişim tarihi: 19.05.2017).

Aynı zamanda bunlara ek olarak yaşlılar ve bebek arabası kullanan bireyleri de göz önünde bulundurmalıyız. Bu bağlamda parklar tasarlanırken tüm bu durumlar düşünülerek gerekli tasarımların yapılması ve materyallerin buna göre şekillenmesi gerekmektedir.

1.2. Türkiye'deki Engellilik Oranı

Engellilik araştırmalarına ait çalışmalar en güncel haliyle 2002 yılında yapılmıştır.

Tablo 1.1'den de anlaşılacağı üzere TÜİK, Türkiye Engelliler Araştırması göstermektedir ki 2002 yılı itibariyle ülkemizdeki yetersizliğe sahip birey oranı toplamda %12,3 olarak kaydedilmiştir. Ülke nüfusunda cinsiyete göre engellilik oranlarına baktığımızda erkek nüfusunun %11,1'i engelli iken kadın nüfusunun %13,5'i engellidir.

Yerleşim yerine göre engellilik oranı kentlerde %12,7 iken kırsal bölgede %11,7'dir. Akdeniz Bölgesi'nde toplam engelli nüfusu bölge nüfusuna oranla %12,2'dir. Akdeniz bölgesinde yaşayan erkeklerin erkek nüfusuna oranla %11,2'si engelli iken bu bölgede yaşayan kadınların kadın nüfusuna oranla %13,2'si engellidir. Akdeniz Bölgesi'nde ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ve zihinsel engelli nüfus oranı bölge nüfusuna oranla ise %2,6'dır. Bölgedeki erkek nüfusunun %3,0'ı ve kadın nüfusunun %2,2'si ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ve zihinsel engellidir. Ayrıca süreğen hastalığa sahip olan nüfus oranına baktığımızda %9,6 olduğunu görmekteyiz. Bu oranın %8,2'si erkeklerden ve %10,9'u ise kadınlardan oluşmaktadır (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1017, erişim tarihi: 15.05.2018).

Tablo 1.1 Türkiye 2002 Yılı Yaşa, Yerleşim Yerine ve Bölgeye Göre Engellilik Oranları

	A. Toplam B. Erkek C. Kadın			Ortopedik, Görme, İşitme, Dil ve Konuşma ve Zihinsel Engelli Nüfus			Süreğen Hastalığa Sahip Olan Nüfus			%
	Toplam Engelli Nüfus			Engelli Nüfus			Süreğen Hastalığa Sahip Olan Nüfus			
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Türkiye	12,3	11,1	13,5	2,6	3,1	2,1	9,7	8,1	11,3	
Yaş Grubu										
0-9	4,2	4,7	3,6	1,5	1,7	1,4	2,6	3,0	2,2	
10-19	4,6	5,0	4,3	2,0	2,3	1,7	2,7	2,7	2,6	
20-29	7,3	7,6	7,0	2,5	3,3	1,7	4,8	4,2	5,3	
30-39	11,4	10,4	12,4	2,6	3,2	2,0	8,9	7,3	10,5	
40-49	18,1	15,2	21,1	2,7	3,3	2,0	15,4	11,9	19,1	
50-59	27,7	22,6	32,7	3,2	3,7	2,7	24,4	18,8	29,9	
60-69	37,0	31,6	42,0	5,1	5,7	4,7	31,8	26,0	37,4	
70+	44,0	39,8	47,8	7,9	8,5	7,4	36,1	31,3	40,4	
Bilinmeyen	11,7	6,3	14,2	0,3	0,5	0,3	11,3	5,8	14,1	
Yerleşim yeri										
Kent	12,7	11,4	14,0	2,2	2,6	1,8	10,5	8,8	12,2	
Kır	11,7	10,7	12,6	3,2	3,7	2,6	8,5	7,0	10,0	
Bölge										
Marmara	13,1	11,7	14,6	2,2	2,6	1,9	10,9	9,1	12,7	
Ege	11,9	10,7	13,0	2,6	3,2	2,1	9,3	7,6	11,0	
Akdeniz	12,2	11,2	13,2	2,6	3,0	2,2	9,6	8,2	10,9	
İç Anadolu	12,5	10,8	14,2	2,6	3,0	2,2	9,9	7,8	12,0	
Karadeniz	13,0	11,6	14,3	3,2	3,7	2,8	9,8	8,0	11,5	
Doğu Anadolu	11,8	11,3	12,3	2,5	3,2	1,9	9,3	8,1	10,4	
Güneydoğu Anadolu	9,9	9,9	9,9	2,7	3,5	2,0	7,2	6,4	8,0	

Kaynak: www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1017, 15.05.2018).

1.3. Toplum ve Empati

Toplum, toplumsal kurumlar tarafından oluşturulan insan davranışlarını düzenleyen bir sistemdir. Bu yaklaşıma göre toplum, eylem ve ilişkileri belirli kurallara göre şekillenen insan topluluğudur. Toplum aynı toprak parçası üzerinde uzun yıllardan beri birlikte yaşamlarını sürdüren aynı kültürü, gelenek ve görenekleri paylaşan insan topluluğudur (Kongar, 1985). Bu da bize şunu gösterir ki birbirinden bağımsız insan topluluğu toplumu oluşturmaz. Bir toplumun oluşabilmesi için o insanlar arasındaki ilişkiler ve değerler önemli etkindir.

Başka bir tanımda ise toplum, ayrı ayrı birçok grup tarafından oluşturulan insanların bütünüdür. Bunlar; aile, arkadaş grupları, dernekler, okullar, meslek kuruluşları vb. dir (İnceoğlu, 1993).

Bir ülkenin kültür ve eğitim seviyesi bize o ülkenin gelişmişlik seviyesini göstermektedir (Akyüz, 1991).

Sağlıklı iletişimin en önemli unsurlarından biri empatidir. Empatiyi kısaca iletişimde kendini karşıdaki kişinin yerine koymak, olaya o kişinin penceresinden bakmak ve onun gibi hissetmeye çalışmak olarak kısaca tanımlayabiliriz. Bu bağlamda toplumdaki bireyler arasındaki ilişkinin pozitif yönde kuvvetli olması yaşanılan ortamı daha kaliteli hale getirmektedir (Dökmen, 2008).

Empati kavramı “einfülung” kelimesi olarak ilk kez 1880 yıllarında Rudolph Lotz ve Wilhelm Wund tarafından kullanılmıştır. Empati iletişim sırasında kişilerin kendilerini karşıdaki kişinin yerine koyarak o kişinin bakış açısıyla hislerini ve düşüncelerini anlamaya çalışması durumudur. Başka bir ifadeyle, empati karşıdaki kişinin iç dünyasıyla hissedebilme, düşünebilme, duygularına karşılık verebilme olarak da düşünülebilir. Empati, kişinin kendisini karşıdaki kişinin yerine koyabilme kapasitesi olduğundan dolayı öncelikle kendi duygularımızı tanımamız gerekmektedir. Ancak oluşabilecek duyguları hiç hissetmeyen bir kişinin karşıdaki kişiyi anlaması zorlaşmaktadır. Örneğin, isyan ve savunma gibi duyguları hissetmeyen, yanmayan birinin yanık acısını hissetmesi ve bu duyguları anlaması kolay olmayabilir. Bu durum hem zevk hem de acı duyguları için de geçerlidir (Pala, 2008).

Kent parkları bize o bölgenin, o şehrin kültürü, değerleri, yaşam kalitesi, sanata ve spora bakış açısı hakkında gözlemler yapmamıza olanak verir. Çünkü kent parkları şehrin aynasıdır. Park kültürü toplumu yansıtır. Parka ilişkin her türlü maddi manevi değeri bize gösterir. Bir parkın genel fiziki yapısı bize o bölgenin kültürel yapısını da göstermektedir. Parklar bir şehrin, ülkenin kültürel değerlerini de göz önüne sermektedir. (Conway, 1991). Sanata spora önem veren bir kültüre sahip bölgenin bunu parklarına da yansıttığını hem ülkemizde hem de dünyamızda görebilmekteyiz. Bu bağlamda parklara baktığımızda parkların değerini sadece yeşil dinlenme alanları olarak görmemeliyiz.

Toplumdaki eşitsizliği göz ardı ederek ve parkların bütün bireylerin eşit koşullarda kullanabileceği şekilde hizmete sunulması gerekmektedir. Dünyamızda sadece sağlıklı insanlar bulunmamaktadır. Yetersizliğe sahip bireylerle empati kurularak onların da bu ortak kullanım alanlarını tam anlamıyla kullanabilmeleri için onların penceresinden bakıp yetersizliklerini engele dönüştürmeyecek şekilde parklar tasarlanmalıdır. Oyun alanları, spor alanları, parka giriş çıkış noktaları, yürüyüş alanları bu bağlamda oluşturulmalıdır. İnsanın hem diğer insanlara hem de doğaya karşı tutumu dünyayı daha yaşanabilir kılmaktadır.

Parkların tasarımı her ülkenin kültürel, iklimsel koşullarına, gelenek ve göreneklerine göre değişiklik gösterir. Bu parkların ortak noktası hepsinin estetik özelliği olmasıdır. Klima avantajı, sıcaklığı yansıtmaya avantajı olan kamusal alanlardır ve kamu malıdır. Kamusal bellek

yaratır (Aksoy, 2001). Bu bağlamda kendimizi hem talep eden hem de bu talebe karşılık veren bir yönetimin içerisinde görmeliyiz.

Kent içi parklar yoğun yapılaşmanın olduğu bölgelerin ihtiyacı olan sıcığı yansıtma ve klima etkisini artırır. Kent içi parklar klima görevi görebilir diyebiliriz (Samur, 2010). Sadece gezilecek, aktif ve mutlu zaman geçirilecek yerler değil yeşilin olumlu yönleriyle de bulunduğumuz yerde bize iklimsel olarak da fayda sağlayan oluşumlardır. Günümüzde nüfusun artışıyla yeni binalar, fabrikalar kurulmaktadır. Hızla gelişen teknoloji ve artan nüfus ile birlikte yeşil alanların tahribatı oldukça yükselmektedir. Özellikle ülke içi göçlerin de yoğun olduğu bölgelerde betonlaşmanın hakim olduğunu görmekteyiz.

Yoğun ve çarpık yapılaşmanın en büyük sorunlarından biri yeşil alanlarımızı kaybetmemiz ve hatta çiçek ve bitki türlerinin de yok olmasını da bu enlere ekleyebiliriz. Dünyadaki bütün metropollerin parklara ve açık alanlara ihtiyacı vardır. Parklar şehirlerin aynası gibidir. Bize şehir hakkında ipuçları verir. Şehrin tanıtımı açısından da kent içi parklara ihtiyaç duyarız.

Dünyanın en büyük 20 şehir parkı (<https://listelist.com/dunyanin-en-buyuk-20-sehir-parki/>, erişim tarihi: 19.04.2019):

- Voldenpark: Amsterdam
- Chapultepec Park: Mexico City
- Monsanto Forest Park: Lisbon
- Kings Park: Avustralya
- Stanley Park: Vancouver
- Ueno Park: Tokyo
- Beihai Park: Pekin
- Bitsevsky Park: Moskova
- Central Park: New York
- Grant Park: Chicago
- Phoenix Park: Dublin
- Fairmount Park: Philadelphia
- Flagstaff Gardens: Melbourne
- Golden Gate Park: San Francisco
- Griffith Park: Los Angeles
- Hyde Park: Londra
- Ibirapuera Park: Sao Paulo
- Lumpini Park: Bangkok

- Buen Retiro Park: Madrid
- Gezi Parkı: Taksim

1.4. Rekreasyon ve Kent Parkları

Rekreasyon kavramı farklı araştırmacılar ve bilim insanları tarafından farklı bir şekilde tanımlansa da bu tanımlar genellikle rekreasyonun psikolojik, zihinsel ve fiziksel yönden insan vücuduna olumlu yönde katkı sağladığı üzerinde durmaktadır (Gist ve Fava, 1964).

Rekreasyon bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmek için yaptığı veya katıldığı aktivitelerin tümüdür (Bucher ve Bucher, 1974). Gelişen ve sanayileşen dünyada rekreasyon bireyler için vazgeçilmez bir unsur olmuştur.

Bireylerin serbest zamanlarını değerlendirdiği çeşitli aktiviteler rekreasyon tanımının kapsamına girer. Rekreasyon aktiviteleri kendi içinde kapalı alan rekreasyon aktiviteleri ve açık alan rekreasyon aktiviteleri (outdoor) olmak üzere ikiye ayrılır (Pehlivanoğlu, 1987). Sıkıcı şehir hayatı ve gelişen dünyada bireylerin hareketsizlikten uzaklaşmak ve yenilenmek için en çok tercih ettikleri etkinlikler açık alanda yapılan rekreasyon aktiviteleridir. Bireyler rekreatif etkinliklere katılırken çevre koşullarına ve çevrenin düzenine önem verirler. Bu bağlamda çevre ve rekreasyon birbirini etkileyen önemli iki unsurdur. Bireylerin bu açık alan aktivitelerine katılırken çevre konusunda bilinçli olmaları gerekmektedir. Aktivitelerin kalitesi ve devamlılığının artması çevrenin ve doğal kaynakların amacına uygun ve tahrip edilmeden kullanılmasına bağlıdır.

Rekreasyon insanların serbest zamanlarını değerlendirmek, aktif olmak amacıyla katıldıkları ve psikolojik, fiziksel, sosyal ve bilişsel yönleri olan aktivitelerdir. Bireyler rekreasyon aktivitelerini doğayla iç içe yapabildiği gibi kapalı ortamlarda da yapabilmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmalara göre rekreatif etkinliklere katılan insanlar diğer bireylere oranla daha sağlıklı durumdadırlar. Aktif olmayan insanlar ise çeşitli sağlık problemleriyle karşılaşmaktadır. Bu sağlık problemlerin başında kalp-damar hastalıkları, akciğer kanseri gelmektedir. Rekreasyon aktiviteleri bireyleri harekete teşvik ederek daha sağlıklı bir yaşam sunmaktadır. Ayrıca bu aktiviteler sadece fiziksel hastalıkları önlemekle kalmayıp kişileri psikolojik ve sosyal açıdan da iyileştirmektedir. Rekreasyon aktiviteleri bireylere kazandırdıkları kişisel faydalarla birlikte sosyal açıdan; güçlü aile olumu, arkadaşlık, etnik ve kültürel karışım, liderlik gelişimi gibi, ekonomik açıdan; iş geliştirme, koruyucu sağlık hizmetleri, turizm gibi, çevresel açıdan; rehabilitasyon ve yaban hayatı koruma gibi birçok faydası bulunmaktadır (Kara ve ark., 2008).

İnsanların var olduğu andan itibaren bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmek amacıyla birçok farklı şekilde gerçekleştirilmiş rekreasyon aktiviteleri düzenlediği araştırmalar sonucu elde edilmiştir. Bu aktiviteler geçmişten günümüze farklı bölgelerin, farklı insanların özelliklerine bağlı olarak çeşitlenerek artmıştır. Oluşturulan tüm rekreasyon aktiviteleri çocuk, genç, yaşlı, kadın, erkek ve fiziksel, bilişsel yetersizliği olan olmayan tüm insanlara hitap edebilir şekilde olmalıdır. Bireyler aktivitelerini hiçbir engel olmadan özgürce gerçekleştirebilmelidir. Rekreasyon kavramı açıklanırken genel olarak serbest zamanın değerlendirilmesi, bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda ilerlenmesi, topluma katkıda bulunması, sosyal, fiziksel, bilişsel fayda sağlaması üzerinde durulmuştur. Ancak bununla birlikte rekreatif etkinlikler baz alındığında Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi ile rekreasyon arasındaki ilişki de gözden kaçırılmamalıdır. İnsanların yeme-içme, barınma ihtiyaçlarından sonra iş hayatından arta kalan zamanlarda yönlendiği aktivitelerin bireyin tüm yapısı üzerinde iyileştirici bir etkisi vardır (Sevil ve ark., 2012).

Eski çağlardan şimdiki zamana insanların ortak ihtiyacı olan rekreasyon; din, dil, ırk, ekonomik sıkıntılar, eğitim, kültür gibi sebeplerden dolayı ayrışan insanları tekrar bir araya getirerek toplumsal, sosyal, fiziksel faydalar sağlamaktadır. Rekreasyon aktiviteleri insanların yapabilecekleri üst sınırlarını görmelerine, yaratıcılıklarını geliştirmelerine, kendi potansiyellerinin farkına varabilmelerine olanak sağlarken Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nin en son basamağındaki kendini geliştirme ihtiyacını da gidermiş olur. (Sevil ve ark., 2012).

Rekreasyon mekana göre incelendiğinde kapalı alan rekreasyon aktiviteleri ve açık alan rekreasyon aktiviteleri (outdoor) olmak üzere ikiye ayrılır (Hacıoğlu ve ark., 2003). Kent parklarını ise açık alan rekreasyonunun içine dahil edebiliriz. Sanayileşen, betonlaşan ve yeşil alanların giderek azaldığı dünyamızda tüm bireylerin en çok tercih ettiği etkinliklerin açık alanda yapılan rekreasyon aktiviteleri olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda kent parkları özellikle büyük şehirlerde yaşayan fiziksel yetersizliğe sahip olan ve aynı zamanda diğer bireylerin de günlük yaşantısının dışında en çok kullandıkları yerlerdendir diyebiliriz.

Giderek sanayileşen ve betonlaşan dünyada insanların kent hayatının getirdiği anksiyete, stres, ekonomik, toplumsal ve sosyal baskıları üzerinde hissettiğini görebilmekteyiz. Kent yaşamında insanlar hayatlarını yeşil alanlardan uzakta betonların içinde sürdürmektedir. Bu betonlaşma, trafik, hava ve çevre kirliliği gibi nedenler insanların doğaya olan eğilimlerini artırmaktadır. Kent içinde planlanan büyük, küçük her ölçekteki ve tarzdaki yeşil alanlar insanların günlük hayatından arta kalan zamanlarda uğradığı duraklar haline gelmektedir. Kent parkları da bu alanların içerisine girmekte ve insanların yaşam

kalitesini artırmaktadır. Kaliteli bir kent parkı tasarlanırken çocuk, genç, yaşlı, kadın, erkek, fiziksel, bilişsel yetersizliği olan olmayan tüm bireyler göz önüne alınarak evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda planlanmalı ve uygulanmalıdır. Aynı zamanda bu alanların gerekli zamanlarda bakım ve onarımları da kaliteli kent parkı çevrelerinin başarısını artırmaktadır. (Yücel ve Yıldızcı, 2006).

Rekreasyon alanları ile birlikte kent içindeki yeşil alanlar planlanırken bu alanların coğrafi dağılımına dikkat edilmelidir. Rekreasyon alanlarının düzenli bir şekilde dağılım göstermesi insan-çevre etkileşimini olumlu açıdan etkilemektedir. Rekreasyon alanları ve kent içi yeşil alanlar tüm bireylere hitap edebilir şekilde olmalı ve fiziksel yetersizliği olan olmayan bireylere engel teşkil etmemelidir. Rekreasyon alanlarına ulaşımın tüm bireyler yönüyle ulaşılabilir olması gerekmektedir (Kara ve ark., 2008).

Zbigniew büyüklükleri ve özellikleri itibariyle parkların sınıflamasını şu şekilde yapmıştır. (Demir, 2001) :

- Oyun Alanları ve Küçük Parklar. Çocukların oyun alanı olarak kullandıkları kısa süreli zaman geçirdikleri oyun alanlarıdır. Bu parklar evlere yakın bir şekilde konumlanmaktadır.
- Komşu Parklar. İki hektar büyüklüğünde olan bu parklar; bir bölgede yaşayan insanlara çok uzak olmayan yürüme mesafesindeki ve birkaç apartmanın katılımına olanak sağlayan oyun ve dinlenme alanlarıdır.
- Şehir Parkları. 20 hektardan daha büyüktür ve şehrin tamamına hizmet eden parklardır. Bu parklar tasarlanırken daha çok deniz ve nehir kenarlarının, bitki örtüsünün ve doğanın korunması ilke edinilmiştir. Antalya'daki Sahil Antalya Yaşam Parkı ve Atatürk Kültür Parkı şehir parklarına örnek olarak verilebilir.
- Tema Parklar. Ulaşım açısından rahat olan tema parkları daha çok bireylerin eğlence ihtiyacını gidermek amacıyla yapılmaktadır. 1955 yılında Kaliforniya'da faaliyete geçen Disneyland tema parklarının en güzel örneklerindedir. Antalya'da ise Göynük'teki Dinazor parkını tema parklara örnek olarak verebiliriz.
- Bölgesel Parklar. 200 hektardan büyük, şehir içinde veya dışında konumlanan, doğal yapı ve kaynakların korunduğu parklardır.
- Ulusal Ormanlar ve Devlet Parkları. Açık alan rekreasyonu ve turizm faaliyetleri için elverişli olan parklardır. Büyüklükleri birbirine oranla değişmekte olup binlerce hektar büyüklüktedir. Rekreatif aktivitelerden olan avlanma ve balık tutma gibi etkinliklere izin veren yapıdadırlar. Sürdürülebilirlik kavramı bu parklar için önemlidir.

- Milli Parklar ve Eşdeğer Rezerv Alanlar. Şehrin mücavir alanı dışında olan parklardır. Büyük alanları kapsar milli ve milletlerarası kültürel değer oluşturur. Devlete ait olan bu parklar konaklamalı turizm faaliyetlerinden uzak tutulur.
- Tabiat Parkları. Turizm alanlarına sahip tabii kaynakları korumayı amaçlayan tabiat parçalarıdır.
- Tabiat Koruma Alanları. Bilim ve eğitim için değeri yüksek olan ve bu amaçla kullanılan parklardır. Nesli tükenmekte olan türleri ve kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemleri koruyan bir park rolünü üstlenmektedir. Aynı zamanda bu parkların turistik amaçlı kullanımına izin verilmemektedir.
- Tabiat Anıtları. Doğal olaylarla meydana gelmiş bilimsel değeri yüksek ve devlet tarafından korunan parklardır.

Kent parkları insanların günlük hayatından arta kalan zamanlarını değerlendirdiği ve sosyalleşmesine olanak sağladığı tüm şehrin ihtiyacını karşılayacak kapasitede olan rekreasyon alanlarıdır. Kent içinde yapılaşan parklar, kentin dinlenme ve eğlenme ihtiyacını büyük oranda karşılayan rekreatif alanlardır (Onsekiz ve Emür, 2008).

Kent parkları şehrin akciğer görevini üstlenen yeşil alanlardır. Şehir hayatının getirmiş olduğu hava kirliliği ve gürültü kirliliğinin önüne geçerek tampon görevi görmektedir. İçerisinde gerçekleştirilen etkinlikler sayesinde insanların rekreasyon ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Kent parkları içerisinde bulundurduğu donatılarla birlikte şehrin ruhunu ve kültürünü yansıtmaktadır. Bu bağlamda kent parkları planlı bir şekilde tasarlanmalıdır (Onsekiz ve Emür, 2008).

Kent parklarının planlama aşaması sadece coğrafi konum ve yüzey ölçüsüne göre değerlendirilmemelidir. Bu alanları kullanan kişilerin ve bölgenin sosyo-kültürel değerleriyle paralellik gösteren bir yapıda tasarlanıp, planlanıp, uygulanması gerekmektedir. Kent parkları açık ve yeşil alan özelliğinin olması yanı sıra kullanıcıların ihtiyaçlarını ve zevklerini karşılayacak nitelikte olmalıdır (Onsekiz ve Emür, 2008).

Parkların daha yaşanabilir çevreler oluşturmada insanlara sağladıkları faydaları beş başlık altında toplayabiliriz (<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=52&Rec=1297>, erişim tarihi: 19.05.2017):

Sosyal Faydaları. İnsan ve doğa etkileşimini sağlamaktadır.

- Sağlık Faydaları. İnsanları fiziksel, bilişsel ve psikolojik açıdan olumlu yönde etkileyici faydası bulunmaktadır.
- Eğitici Faydaları. Eğitim açısından toplumu destekleyici etkisi vardır.

- Çevresel Faydaları. Hava kirliliği ve gürültü kirliliğine karşı tampon görevi üstlenmektedir. Yeşil alanları ve bitki örtüsüyle şehrin akciğeri görevini görmektedir.
- Ekonomik Faydaları. İçerisinde bulunan kafeler doğrultusunda iş istihdamı sağlamaktadır. Kurum ve kuruluşları destekleyici, tanıtıcı görevi vardır.

Antalya Büyük Şehir Belediyesine ait kent parkları şunlardır:

- Atatürk Kültür Parkı
- Atatürk Parkı
- Yavuz Özcan Parkı
- Karaalioğlu Parkı
- Büklüdere Parkı
- Düden Parkı
- Akdeniz Kent Parkı
- Sahil Antalya Yaşam Parkı

1.5. Kent Park Kriterleri

Kentler kuruluşundan itibaren içinde bulundurduğu insanların kültür ve deneyimlerini en iyi yansıtan öğelerden bir tanesidir diyebiliriz. Hem doğal yapılarda hem de yapay yapılarda o bölgeye ait bulunduğu bölgeye özel ve kültürel yapıları görmek mümkündür. Zaman içerisinde gelişen dünya ile birlikte bu değişime doğrusal bir oranda ilerleyen ve gelişen teknolojiye ayak uyduran kentler de bu değişimden üzerine düşen payı almıştır. Endüstrileşmeyle beraber giderek plansızlaşan kentler, fiziksel yetersizliğe sahip bireyler ile birlikte diğer bireyleri de fiziki ve sosyal açıdan zorlamaktadır. Bu bağlamda giderek yeşil alanların azaldığını ve bireylerin de bu durumda doğaya olan ihtiyaçlarını giderebilmesi için yan yollar aramaya başladığı görülmektedir. Günümüzde bu ihtiyacı en iyi karşılayan alanlardan biri olan kent parkları insanlara sosyalleşebilecekleri bir ortam sağlayarak aynı zamanda görsel bir şölen sunmaktadır.

Kent parkları birçok farklı insanı bir araya getirerek toplumun sosyalleşmesine olanak sağlayan toplumun kültür ve çeşitliliğinin sergilendiği yapılardır. İnsanların kent parklarına ayırdıkları zamanın artması doğru orantılı olarak bu ortamda diğer insanlarla karşılaşma olasılıklarını da artırmaktadır. İnsanların bu ortamda sosyalleşmesini sağlayan etkenleri kutlamalar, eylemler, konserler, kurum ve kuruluşların tanıtım etkinlikleri, organizasyonları olarak sıralayabiliriz. Bu bağlamda bir araya gelen insanlar diğer bireylerle etkileşimde bulunarak yalnızlıklarını gidermekte ve kentli kimliğini oluşturmaktadır (Özdemir, 2009).

İnsanların toplu yaşama isteği tek başlarına hayatlarını sürdürmenin zorluğu doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda bir arada yaşayan insanlar kentsel mekanları

oluşturmaktadır. Kentsel mekanlar uygarlığın başlangıç aşaması olarak kabul edilmektedir. Geçmişten günümüze birçok farklı yapıda kentleşme özelliği görülmektedir. İnsanların yaşadığı çevre, yaşam biçimleri, alışkanlıkları, sosyal, kültürel ve ekonomik yapıları kentlerin kimliğini oluşturmaktadır. Kentsel yaşam alanlarının ortak noktası; toplumun bir arada olmasına olanak sağlaması ve bununla birlikte yaşadıkları, eğlendikleri, çalıştıkları ve dinlendikleri mekanlar olmasıdır. İnsanların bu ihtiyaçlarını giderdikleri yerleri yaşadıkları alanlar, çalışma mekanları, rekreasyonel alanlar ve doğa olarak sıralayabiliriz (Gül ve Küçük, 2001).

Kısaca iyi bir park tasarımı için belirli kriterler bulunmaktadır. Bunlar aktivite ve kullanımlar, ulaşılabilirlik, konfor ve imaj, sosyallik olmak üzere kendi içinde 4'e ayrılmaktadır. Ulaşım; parka dışarıdan ulaşım ve park içi ulaşım olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Parka dışarıdan ulaşım; herhangi bir yetersizliği olan olmayan tüm bireylerin kolay erişebileceği şekilde olmalıdır. Park içi ulaşım ise parktaki kullanım noktaları ve yürüyüş alanlarının engel teşkil etmeyecek düzeyde olmasıdır. Aktivite ve kullanımlar; bir park tasarımının kullanılabilir, sürdürülebilir ve herkese hitap edebilir olması gerektiği ve çeşitli aktivitelere ev sahipliği yapması, insanları kendine çekmesi ve bunu yaparken de her yaştan, her cinsten ve fiziksel, bilişsel yetersizliği olan olmayan kişileri de göz önünde bulundurması gerektiği anlamına gelmektedir. Konfor ve imaj; parkın oturulabilir alanlarını, güvenli olmasını, bakımlı ve şehrin kültürünü yansıtmasını kapsamaktadır. Sosyallik ise park kullanıcılarının burada diğer insanlarla bir araya gelerek etkileşimde bulunması durumudur (<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=52&Rec=1297>, erişim tarihi: 19.05.2017).

1.5.1. Aktivite ve Kullanımlar

Aktiviteler ve park içindeki mekanlar parkın çekiciliğini artırmaktadır. Kullanıcıların parklardaki istek ve ihtiyaçlarının karşılanması, aktivitelerini kullanılabilir bir alanda gerçekleştirip gerçekleştirmediği aktivite ve kullanımlar başlığı altında incelenir. Parktaki aktivitelerin çeşitliliği ve kullanıcılara katılım imkanının sağlanmasının yanı sıra tüm bireyler için kullanılabilir olması gerektiğini ortaya koymuştur (Sakıcı ve ark., 2013).

1.5.2. Ulaşılabilirlik

Mevcut alanın hem içeriden hem de dışarıdan ulaşılabilirliğini kapsar (Lynch, 1984). Bu bağlamda hem alan içinde hem alan dışında fiziksel yetersizliğe sahip bireyler ile birlikte

diğer kullanıcıların parka ulaşmaları ve park içi aktivitelerde yaya yollarının tasarım, planlama ve kullanılabilirliğinin yeterli olup olmadığı detaylı olarak bu başlık altında incelenir.

1.5.3. Konfor ve İmaj

Konfor ve imaj; park içi donatı elemanlarının çekici, bakımlı ve kullanılabilir olması üzerinde durmaktadır. Bu bağlamda kullanılan yapısal malzemelerin kullanıma elverişli olup olmadığı, uluslararası standartlara uygunluğu incelenmektedir. Oturma alanlarının olumsuz hava koşullarına karşı (güneş, yağmur...) korunaklı olması gerekmektedir. Şehrin kimliğini yansıtması, bireyleri günlük hayatın getirdiği olumsuz etkilerden arınmasını sağlaması, görselliğinin yüksek olması gerektiği ortaya konulmuştur (Sakıcı ve ark., 2013).

1.5.4. Sosyallik

Kent parklarının yeşil alanlar olması insanları bu alanlara çekmektedir. Sosyallik kavramı; park kullanıcılarının bir araya gelerek etkileşim kurması üzerinde durmaktadır. Bu bağlamda arzu edilen kent kimliği oluşmaktadır. Sosyallik başlığı altında kent parkları incelenirken bu alanların bireyleri kendi içerisine çekmesi aktiviteler ve donatı elemanları sayesinde toplumu bir araya getirip iletişim ve etkileşiminin kurulup kurulmadığına bakılmaktadır (Sakıcı ve ark., 2013).

1.6. Donatı Elemanları

Donatı elemanları kent içindeki mekansal malzemeler anlamına gelmektedir. Daha detaylı olarak donatı elemanları; insanların kent dokusu içindeki hem bireysel hem de toplumsal yaşamını kolaylaştıran, kişiler arası iletişimi sağlayan, değişik nitelik ve niceliklerde olan, mekâna estetik ve işlevsel açıdan belirli bir anlam kazandıran, mekanı tanımlayan ve tamamlayan niteliklerdir, objelerdir. Bu bağlamda sadece işlevsel amaçlarla değil, kent peyzajını canlandırıcı etkileri açısından da büyük önem taşımaktadır. Ergonomi, kentsel çevre ve bu çevre içerisinde kullanılan her türlü işlevsel ve yaşamsal elemanların insanla uyumunu sağlayan bir teknik olarak karşımıza çıkmaktadır. (Bulut ve ark., 2008). Bununla birlikte “Donatı elemanlarının tasarımında, kullanıcıların ergonomik özelliklerinin göz önünde bulundurulması önemlidir.” (Yücel, 2006) konusu üzerinde durmuştur. Bir park planlanırken kullanıcıların maksimum düzeyde rahat kullanım sağlayacağı şekilde tasarlanmalıdır.

Donatı elemanları bulunduğu alanların tasarımlarıyla, renkleriyle ve çekiciliğiyle görsellik özelliğini artırmaktadır. Görsellik özelliğinden daha ön planda olan durum ise donatı

elemanlarının kullanılabilirliğidir. Bu bağlamda ergonomi kavramı karşımıza çıkmaktadır. Donatı elemanlarının tüm bireyler yönüyle kullanılabilirliği ve uluslararası standartlara uygunluğu ergonomi başlığı altında irdelenir. İnsanların aktif olarak kullandıkları kent parklarında donatı elemanlarının varlığını görmekteyiz. Bu donatı elemanları gerekli ergonomiye sahip olmalıdır. Örneğin; oturma alanlarının insan vücut ölçülerine uygun ve rahat olması aynı zamanda tekerlekli sandalye kullanan bireyler için yaşama bölümlerinin olması gerekmektedir. Bu bağlamda donatı elemanları ve ergonomi kavramı birbiriyle yakından ilişkilidir. Donatı elemanları bireysel kullanıma uygun tasarlandığı gibi grup kullanımına da uygun tasarlanmalıdır. Her türlü ihtiyaca hizmet eden donatı elemanları kişilerin rahat edebileceği kolay ulaşabileceği nitelikte tasarlanmalı, planlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu şekilde tasarlanan parklar kent imajının oluşmasında faydalı etkiler sağlamaktadır (Bulut ve ark., 2008).

Kamusal mekanlarda kullanılacak bazı donatı elemanları ile, bunlar ile ilgili tasarım kriterlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Yücel, 2006):

- Sınırlayıcılar (Duvarlar ve Çitler). Sınırlayıcıların kullanıcılarının güvenliğini tehlikeye atmayacak ölçülerde ve dayanıklılıkta olması gerekmektedir. Sınırlayıcıların ölçüleri derecelerine göre değişiklik göstermektedir. En düşük kuşatma ölçüsü 20 cm. ve 60 cm. arasındayken en yüksek kuşatma ölçütü 180 cm. ve 250 cm. arasındadır.
- Oturma Elemanları. Oturma elemanları gerekli ergonomik yapıya sahip olmalıdır. Oturma elemanlarındaki bu standartlar “Kişi başına 60 cm. olmalıdır. Banklar için önerilen oturma yüksekliği 42.5 cm., arkalık yüksekliği 50 cm., oturma genişliği ise 35-40 cm.’dir. Oturanların sırtını uygun şekilde destekleyebilmek için arkalık yüksekliği 32.5-37.5 cm. arasında olmalıdır.” (Yücel, 2006) diye belirtmiştir.
- Çöp Kutuları. Çöp kutuları herhangi bir darbeye karşı dayanıklı olmalıdır ve konumları itibariyle yürüyüş yollarını engellemeyecek şekilde planlanmalıdır. Park içinde insanların aktif olarak kullandıkları alanlardan uzak olmalıdır. Mekanın büyüklüğüyle doğru orantıda belli aralıklarla yerleştirilmelidir. Çöp kutuları düzenli aralıklarla boşaltılmalı ve temizlenmelidir. Üstü açık çöp kutuları yağmur gibi hava koşullarından etkilenip çevreye koku kirliliği yaymaktadır. Bu bağlamda kapak kullanılmayan çöp kutularında şemsiye görevi görece başlıklar tasarlanmalıdır. Aynı zamanda çöp kutularının gündüz kullanıldığı gibi gece de kullanıldığı unutulmamalıdır ve gece kullanımı için ışıklı alanlara konumlandırılmalıdır.
- İşaret Levhaları. İşaret levhaları; kişilerin tek başına hareket edebilecekleri açık ve anlaşılabilir şekilde tasarlanmalıdır. İşaret levhalarının görünürlüğünü artırmak için

kontrast renkler kullanılması ve yazı ve şekillerin gerekli büyüklükte olması gerekmektedir. İşaret levhaları tasarlanırken uzun ömürlü materyaller kullanılmalıdır.

- Heykeller. Heykeller şehrin imajını yansıtmaktadır. Farklı tasarımlarda karşımıza çıkan heykeller kişilerin güvenliğini ihmal etmeyecek düzeyde sağlam olmalı ve bazı heykeller dışında (kumdan, buzdan heykeller vb.) heykellerin yapı malzemeleri sürdürülebilir olmalıdır.
- Su Ögeleri. Kentsel yaşam alanlarında su ögelerinden olan havuzları, çeşmeleri, yapay şelaleleri, fiskiyeleri birçok farklı tasarımda görmek mümkündür. Havuzların etrafı oluşabilecek herhangi bir olumsuzluğa karşı çevrili olmalıdır. Çeşmelerin yüksekliği tekerlekli sandalye kullanan bireyler açısından musluklarının uygun yükseklikte (85-95 cm.) erişilebilir ve ulaşılabilir olmalıdır. Görselliği artırmak amacıyla havuz gibi su ögelerinin etrafına ışıklandırma elemanları kullanılabilir.
- Üst Örtü Ögeleri. Olumsuz hava şartlarına karşı (güneş, yağmur...) kullanıcıların konforu göz önünde bulundurulmalıdır. Bireylerin kullanacakları bu alanlarla yağmur geçirmeyecek ve güneş almayacak şekilde yapay çatı örtüleri veya bitkilendirmeye donatılmalıdır.

Bir başka çalışmada ise donatı elemanları işlevlerine göre şu şekilde sınıflandırılmıştır.

(Kuşkun, 2002; Bulut ve ark., 2008);

- Zemin Kaplamaları. Zemin kaplamaları; tüm bireylerle birlikte fiziksel yetersizliği olan bireyler de düşünülerek tasarlanmalıdır. Yardımcı araç kullanan bireylerin, tekerlekli sandalye kullanan bireylerin, bebek arabası kullanan ailelerin, yaşlıların herhangi bir sorunla karşılaşmamaları için beton, taş, asfalt, taş, tuğla gibi yapı malzemeleri kullanılmalıdır.
- Oturma Birimleri. Oturma birimlerini banklar ve sandalyeler oluşturmaktadır.
- Aydınlatma Elemanları. Park dışında ve içinde bulunan parkın gece kullanılabilirliğini sağlamaktadır. Bu aydınlatma elemanlarının görselliği artıracak şekilde tasarlanması parkın çekiciliği artıracaktır.
- İşaret ve Bilgi Levhaları. İşaret ve bilgi levhalarını bilgi iletişim panoları yönlendiriciler ve yer belirleyiciler oluşturmaktadır.
- Sınırlandırıcılar. Sınırlandırıcılara yaya ve trafik bariyerleri örnek olarak verebiliriz.
- Su Ögesi. Yapay havuzlar, fiskiyeler çeşmeler su ögelerini oluşturmaktadır.
- Üst Örtü Ögeleri. Oturma ve dinlenme alanlarındaki gölgelikleri üst örtü ögeleri arasındadır.
- Satış Birimleri. Kafeler ve büfeler satış birimleri arasına girmektedir.

- Sanatsal Objeler. Sanatsal objelere parkın imajını yansıtan heykelleri örnek olarak verebiliriz.
- Diğer Öğeler. Bayrak direkleri, çöp kutuları, posta kutuları, umumi tuvaletler, çiçeklikler, bilet otomatları, bisiklet park yerleri, saatler, parkmetreler, bitkisel öğeler, vb.

Kent parklarının kullanıcıların dinlenmesine, eğlenmesine, aktif ve verimli zaman geçirmesine, sosyalleşmesine olanak sağlayarak ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanması ve bu tasarımlar doğrultusunda ziyaretçilerin memnuniyet seviyesinin artırılması gerekmektedir (Polat, 2012).

Ağaçlandırılmış ve bitkilendirilmiş yeşil alanlarla birlikte donatı elemanlarından olan çöp kutularının da parkın büyüklüğü ve kullanıcıların yoğunluğu da baz alınarak gerekli aralıklarla konumlanması ve kolay erişilebilir olması gerekmektedir. Donatı elemanlarının sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla belirli aralıklarda kontrol edilip bakımları sağlanmalıdır. Kent parklarının bakım çalışmalarının düzenli olması kullanıcıların konforu açısından önem teşkil etmektedir. Aydınlatma elemanlarının da düzenli bir şekilde bakım yapılması ve bozulan ışıklandırmaların tamir edilmesi parkların gece kullanım oranlarını artıracaktır. Bu bağlamda düzenli aralıklarla yapılan kent parkı bakımları kullanıcıların park memnuniyetini olumlu yönde etkileyecektir (Yücel, 2007).

Kent parkları kullanıcıların istek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak tasarlanmaktadır. Parkların coğrafi konumu ve bu alanları kullanacak olan toplumun ihtiyaçları kent parkının imajını büyük oranda oluşturmaktadır. İnsanların serbest zamanlarını değerlendirdiği bu alanlar bireylere fiziksel, sosyal ve kültürel açıdan olumlu yönde birçok fayda sağlamaktadır. Hayatı daha yaşanabilir kılan kent parkları bu ilke doğrultusunda ilerleyerek kullanıcıların rahatlığını ve konforunu sağlayarak memnuniyet derecesini yükseltmelidir. Fiziksel yetersizliği olan veya olmayan tüm bireyler düşünülerek kent parkları kullanım esnasında kişilere yetersizlikleri doğrultusunda engel teşkil etmeyecek şekilde planlanmalıdır. Bu bağlamda kent parklarının çevreye ve topluma etkisi artacaktır (Aksoy ve Akpınar, 2011).

Kent içindeki donatı elemanlarının ergonomik özelliklerinin yanı sıra görselliği artırıcı nitelikte olup kullanıcıları kendine çekmesi gerekmektedir. Bu bağlamda donatı elemanları uygun aralıklarla yerleştirilmeli ve birbiriyle uyum içerisinde olmalıdır. Bir kent parkı içindeki donatı elemanlarından olan heykellerin parkın imajına uygun olması parkın bütünlüğünü sağlayacaktır. Çöp kutuları, yardımcı araç ve tekerlekli sandalye kullanan

kişilerin kullanım alanlarını engellemeyecek şekilde konumlandırılmalıdır. Böylece kent parkları kullanıcılar açısından daha kullanılabilir hale gelmektedir (Yücel, 2006).

1.7. Çocuk Oyun Alanları Planlama İlkeleri

Kent parkları tüm bireylere hitap ettiği için bu alanlar tasarlanırken çocuk parkları da unutulmamalıdır. Bu alanlar; hem yetersizliği olan çocuklar hem de diğer çocuklar da göz önünde bulundurularak standartlara uygun ve planlı bir şekilde tasarlanmalıdır. Bu bağlamda tekerlekli sandalye ve benzeri yardımcı araçları kullanan çocuklar da düşünülerek oyun alanlarına girişlerdeki bariyerin belirli kısımlarında bu araçların rahatlıkla girebileceği engelsiz alanlar oluşturulmalıdır. Ayrıca tüm oyun aletleri de bu kapsamda yetersizliği olan olmayan tüm çocuklara uygun tasarlanmalıdır. Örneğin bir salıncak tasarlanırken salıncığın yerden yüksekliği, oturma alanının genişliğinin yanı sıra önemli olan ilkelere biri de tekerlekli sandalye kullanan çocukların bu oyun aletini rahatlıkla kullanabileceği şekilde güvenlik önlemleri de alınarak tasarlanmış olmasıdır.

Çocuk oyun alanları her yaşta çocuğun oyun ihtiyacını karşılayacak şekilde kendi arasında ayrılmaktadır. Çocuk oyun alanlarının zemin yapılarının (plastik gibi) uygun olup çocukların güvenli bir şekilde aktivitelerini gerçekleştirebilecek nitelikte olması gerekmektedir. Bu oyun alanları konumlandırılırken trafik akışına uzak bir şekilde konumlanması çocukların can güvenliği açısından önem teşkil etmektedir. Çocuk oyun alanları malzemelerin gelişi güzel bir şekilde yerleştirdikleri alanlar değildir. Çocukların eğlence ihtiyacını karşılarken onların büyük ve küçük kas grubunu destekleyici oyun aletlerinin bulunması bununla birlikte eğitici yönüyle de çocukların gelişimini destekleyici özellikte olması gerekmektedir. Aynı zamanda bu alanlar tasarlanırken tüm oyun malzemelerinin ergonomik yapıya sahip olması ve birbiri ile uyum içinde olması gerekmektedir. Çocuk oyun alanları ve tüm kent parkının içindeki bitkilendirmeler yapılırken olumsuz bir durumla karşılaşılmasını için (zehirli bitkiler) bitkiler bilinçli seçilmelidir. Bu alanların çevresinde ailelerin çocuklarını rahatlıkla görebilecekleri oturma elemanları bulunmalıdır (Dedeoğlu, 2006).

Bu amaçları sağlayabilmek için aşağıda belirtilen tasarım ilkeleri dikkate alınmalıdır (Dedeoğlu, 2006):

- Uygun Topoğrafik ya da Plastik Yapılı Mekanın Kullanılması. Çocuk oyun alanları tasarlanırken yüzey yapılarının çocuklarının hareket alanlarını kısıtlamayan plastik yapıda malzemeler kullanılmalı ve oyun malzemelerinde dikkat çekici özelliği olan

renkler kullanılmalıdır. Bu alanların içeresinde tırmanmayı sağlayabilecek ve çocukların çeşitli aktivitelerle yaratıcılıklarını ve eğitici alanlar kurulmalıdır.

- Mekan ve Ekipmanlar Dizisinin Fonksiyonları Arasındaki İlişkiler. Çocuk oyun alanı içerisinde bulunan oyun ekipmanlarının diziliminde çocukların hareket özgürlüğü ve güvenliği ön planda tutulmalıdır. Çocuklarıyla birlikte oyun alanlarına gelen aileler de düşünülerek bireylerin çocuklarını oyun esnasında izleyebilecekleri alanlar oluşturulmalıdır.
- Ölçek ve Mekan. Çocuk oyun alanları tasarlanırken yaş kriterlerine göre uygun oyun malzemeleri hazırlanmalı ve bu oyun malzemeleri parkın kullanım yoğunluğuyla doğru orantılı olarak artırılmalıdır.
- Alan Formu. Çocuk oyun alanlarının yükselteli, tepecikli yapılarında doğal ya da yapay dalga formu kullanılabilir. Zemin plastiği tasarımı görselliği artırıcı şekilde tasarlanabilir.
- Zemin Döşemesi. Çocuk oyun alanlarının zemin kaplaması sürdürülebilirlik açısından olumsuz hava şartlarından etkilenmeyecek (güneş, yağmur...) nitelikte olmalıdır. Bu alanlarda kullanılan zemin kaplamalarına çim ve çamurlaşmayan toprak zeminlerini örnek olarak verebiliriz.
- Bitkilendirme. Bölgenin iklim koşullarına göre şekillenen bitkilendirme çocuk oyun alanlarında bilinçli bir şekilde kullanılması hem görselliği artıracak hem de bitki türlerinin devamlılığı açısından ve iklimsel açıdan olumlu sonuçlar getirecektir. Aynı zamanda sıcak iklimlerde bitkilendirme elemanları çocukların ve çocuklarıyla birlikte gelen ailelerin gölge ihtiyacını karşılayacaktır.

1.8. Evrensel Tasarım

Evrensel tasarım kavramı fiziksel yetersizliği olan veya olmayan her yaştaki ve her cinsteki kişilerin eşit hak ve koşullarda bir ürünü veya çevreyi kullanabilmesi üzerinde durmaktadır. Evrensel tasarım en küçük endüstriyel üründen başlayıp evlerde, iş yerlerinde kullandığımız büyük küçük ürünleri, kent yaşamında karşımıza çıkan tüm donatı elemanlarını, yolları, binaların girişlerini ve insan hayatında kullanılan her şeyi içine almaktadır. Bir ürün tasarlanırken endüstriyel tasarım mühendislerinin, bir çevre tasarlanırken peyzaj mimarlarının bu evrensel tasarım kavramı üzerinde durması, herkes için kullanılabilir ürün ve alanları topluma sunması gerekmektedir. Kentsel yapılaşmayla ilgilenen alanlarla birlikte peyzaj mimarları bir çevreyi tasarlarlarken bir şehirde kentli hayatını engellemeyecek şekilde tasarlamalı ve kentin daha iyi yaşanabilir hale gelmesini sağlamalıdır (Tandoğan, 2017).

Evrensel tasarım ile erişilebilir tasarımın arasında kapsadığı alan ve kişiler bağlamında farklılıklar bulunmaktadır. Erişilebilirlik fiziksel yetersizliği olan bireyler için daha yaşanılabilir ve kullanılabilir alan sağlarken evrensel tasarım yaş, cinsiyet ayırmaksızın aynı zamanda vücut parçalarından bir veya birkaçı olmayan insanlarla birlikte toplumun her kesimindeki insanların istek ve ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Evrensel tasarım planlanırken sağ el ve sol el kullanımına kadar en ince ayrıntı düşünülmelidir. Bir makasın sağ el veya sol el farketmeden her iki elle de tutulabilir şekilde tasarlanması ve uygulanması bize o ürünün evrensel tasarım kimliğini göstermektedir. Çevremizde, evlerimizde ve kullandığımız ürünlerde evrensel tasarım ve erişilebilir tasarım arasındaki farkı görmek mümkündür. Erişilebilir tasarım tekerlekli sandalye kullanan bireyler, bebek arabası kullanan aileler için merdiven yanlarında gerekli eğitimlerin verilmesi ve rotaların belirlenmesini kapsarken evrensel tasarım boyutu bir alanda hiç merdiven olmaması, kullanılabilir alan için ortadan tüm engellerin kalkması durumunu kapsamaktadır (Hacıhasanoğlu, 2003).

Dünyadaki fiziksel yetersizliğe sahip birey oranı gün geçtikçe giderek artmaktadır. Bu bağlamda bireyler fiziksel yetersizliğinden dolayı yardımcı araçlar kullanmaktadır. Kullanılan yardımcı araçlar kişilerin yaşamlarındaki engelleri ortadan kaldırmaya yardımcı olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde yardımcı araçları ve teknolojileri sağlamak gelişmekte olan ülkelere göre daha kolaydır. Evrensel tasarımın maaliyeti erişilebilir tasarımın maaliyetine oranla çok daha düşüktür. Bu nedenle ekonomiye katkı sağlamak amacıyla evrensel tasarım kullanılmalıdır. Evrensel tasarım sadece ülke ekonomisine katkı sağlamakla kalmayıp insanların da yaşam alanlarını daha kullanılabilir ve konforlu hale getirmektedir (Hacıhasanoğlu, 2003).

Üzerinde bulunduğumuz dünya tüm insanların ortak kullanım alanıdır. Bir çevre tasarlanırken insanları birbirinden ayırt edecek, ayrıştıracak, ötekileştirecek şekilde tasarlanmamalıdır. Bir alanda “çocuk parkları” ile “engelli parkı” iki ayrı kavram ve alan olarak ele alınıyorsa burada bir ötekileştirme vardır. Bu “engelli parkları” her ne kadar iyi niyetle yapılıyor olsa da fiziksel yetersizliği olan insanları diğer insanlardan ayrıştırmaya özelliği bulunmaktadır. Bir çocuk parkı tasarlanırken görme, işitme yetersizliği olan, tekerlekli sandalye veya yardımcı araç kullanan tüm bireyler de düşünülerek tasarlanmalıdır ve bu alanlar fiziksel yetersizlikleri olan çocuklarla diğer çocukların aynı ortamda hareket etmesi ve oynamasını sağlamalıdır. Böylece tüm çocukların birbiri ile iletişime geçerek sosyalleşmesini sağlayabilir ve onları topluma kazandırabiliriz. Ayrıştırmaya alanların gelişmekte olan çocukların psikolojik yapısı üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Tasarlanan çocuk parkları tüm çocukların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde planlanırsa bu alanı kullanan çocukların sosyal ve psikolojik açıdan iyi halde olmaları sağlanacaktır. Kent içindeki

“evrensel tasarım” örnekleri o toplumun gelişmişlik seviyesini ve bilinç düzeyini yansıtmaktadır. Kentsel alanlardaki kullanım alanları evrensel tasarım ilkelerine göre tasarlanmalı ve uygulanmalıdır (Uslu ve Shakouri, 2014).

1.8.1. Evrensel Tasarım İlkeleri

Evrensel tasarım ilkeleri kendi içinde 7’ye ayrılmaktadır. Bu ilkeler; eşitlikçi kullanım, kullanımda esneklik, basit ve sezgisel kullanım, algılanabilir bilgi, hata için tolerans, düşük fiziksel güç gereksinimi, yaklaşım ve kullanım için uygun boyut ve mekan’dır. “ Evrensel tasarım ilkeleri”, “Evrensel Tasarım Merkezi” (The Center for Universal Design) tarafından geliştirilmiş olup ürün ve çevre tasarımı yapan insanlara kaynak oluşturmaktadır. Aynı zamanda kullanıcıların da ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilen bu ilkeler kullanıcılara daha rahat kullanabilecekleri ürünler ve konforlu yaşam alanları sunmaktadır (<http://www.ek.yildiz.edu.tr/images/images/yayinlar/ktp.pdf>, erişim tarihi:19.04.2019).

“Evrensel Tasarım İlkeleri” şunlardır: (<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=361&RecID=2062>, erişim tarihi: 15.05.2019):

- Eşitlikçi Kullanım. Eşitlikçi kullanım, yetersizliği olan olmayan tüm bireylerin tasarım elemanlarını rahat bir biçimde hiçbir engelle karşılaşmasına olanak sağlamadan herkese uygun tasarlanması durumudur. Bir ürün veya alan tasarlanırken o ürün sadece belirli bir yetersizliğe göre değil herkese hitap edebilir şekilde tasarlanmalıdır. Böylece bireylerin psikolojik yapısı etkilenmemiş ve bireyler ötekileştirilmemiş olur.
- Kullanımda Esneklik. Bir tasarım bireylerin kullanım şekillerine göre ve özelliklerine göre tasarlanmalıdır. Örneğin kapı kollarının tasarımı yapılırken hem sağ elini kullanan bireyler hem de sol elini kullanan bireyler de düşünülmelidir. Bu bağlamda tutmalı kapı kollarının yerine çevirmeli kapı kolları yapılabilir. Böylece bu tasarım kullanıcıların hangi elini kullanırsa kullansın rahat edecekleri bir tasarıma dönüşmüş olur.
- Basit ve Sezgisel Kullanım. Tasarım herkesin anlayabileceği nitelikte karmaşıklıktan uzak olmalıdır. Kullanıcıların ihtiyaçlarına aykırı olmamalıdır. Bilgilerin dereceli bir şekilde sıralanması gerekmektedir.
- Algılanabilir Bilgi. Tasarım, bilgiyi verimli bir şekilde uygun ortam ve koşullarda kullanıcıya tarafsız sunmalıdır. Ürün farklı farklı açıklayıcı nitelikte olmalıdır. Aynı zamanda duyuusal yetersizlikleri olan bireyleri kapsayacak şekilde uyum düzeyini artırabilir nitelikte olmalıdır.

- Hata için Tolerans. Tasarım, oluşabilecek kazalara karşı istenmeyen sonuçlarını minimum düzeye indirmelidir. Tasarım unsurları korunaklı bir şekilde olmalı ve kullanıcıyı tehlikeye sokmamalıdır. Tasarımda karşılaşılabilecek istenmeyen kaza ve hatalar net bir şekilde kullanıcıya aktarılmalıdır. Dahası hata payını ortadan kaldırmalıdır.
- Düşük Fiziksel Güç Gereksinimi. Tasarımın kullanılabilirliği yüksek olmalıdır. İnsan vücudunun hareket genişliği düşünülerek yapılmalıdır. Ürünü çalıştırmak için gereğinden fazla güç kullanımının önüne geçilmelidir. Aynı zamanda kullanılan bu güç uzun süreli olmamalıdır.
- Yaklaşım ve Kullanım İçin Uygun Boyut ve Mekan. Ürünü kullanan bireylere “elle kullanım, yaklaşma, uzanabilme” durumlarında vücut ölçülerine uygun olmalıdır. Ayakta olan veya oturan kullanıcılar için elverişli olmalı, engelsiz bir tasarım imajı çizmelidir. Kullanıcılardaki bireysel farklılıklar düşünülmeli bir ürünün elle tutulması durumunda ürünün tüm büyüklükteki ve küçüklükteki ellerin kullanımına uygun olması gerekmektedir. Tekerlekli sandalye, baston, değnek, bebek arabası kullanan aileler de düşünülerek yeterli kullanım alanları oluşturulmalıdır.

1.9. Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilir kentleşme isteğini karşılamak için “sürdürülebilir gelişme” yaklaşımı çerçevesinde ilerlenmelidir. 1972’de düzenlenen Stockholm BM İnsan ve Çevresi Konferansı’nda ilk defa uluslararası boyutta sürdürülebilir gelişme kavramının temelleri atılmıştır. Sürdürülebilir kentleşmenin oluşturulmasını bu bildirgenin 15. ve 16. Maddelerinde görmek mümkündür. 15. madde de “Çevreye olan olumsuz etkileri önlemek, maksimum sosyal, ekonomik ve çevre faydaları sağlamak için yerleşmelere ve kentlere planlama uygulanmalıdır” ifadesi sunulurken 16. madde de ise “temel insan haklarına ön yargısız olarak, ilgili hükümetlerce uygun bulunan demografi politikaları; çevre ve kalkınma üzerinde olumsuz etkileri olan nüfus artış hızı veya aşırı nüfus yığılmaları ile düşük nüfus yoğunluğunun insan çevresinin gelişmesini veya kalkınmayı engelleyebileceği bölgelerde uygulanmalıdır” ifadesi sunulmuştur. Bu bağlamda kentleşme kavramının temel ilkeri Stockholm Konferansı’nda verilmiştir (<https://docplayer.biz.tr/24643246-Surdurulebilirlik-olgusu-ve-kentsel-yapiya-etkileri.html>, erişim tarihi: 19.04.2019).

1987 yılında “Ortak Geleceğimiz” isimli rapor Brutland Komisyonu tarafından hazırlanmıştır. Bu raporda sürdürülebilirlik bağlamında sürdürülebilir kentleşmeye değinilmiştir. Raporda ekonomik yetersizlik ve çevre üzerindeki baskıları, kentsel büyüme,

hızla artan nüfus problemi ve bu artışın bireylerin yaşam kalite standartlarını düşürmesi, çevre kaynaklarının büyük oranda tüketilmesi ve bu bağlamda oluşan kentsel sorun ve kentlerin kontrolsüz yayılması gibi birçok sorun ele alınmıştır. Ele alınan sorunlara enerji kullanımında tasarrufa yönelmek, nüfus artışını önlemek ve doğal kaynakları korumak gibi çözüm önerileri getirilmiştir (<https://docplayer.biz.tr/24643246-Surdurulebilirlik-olgusu-ve-kentsel-yapiya-etkileri.html>, erişim tarihi: 19.04.2019).

Sürdürülebilir kentleşme sadece çevre problemlerine karşı çözüm sunmakla kalmaz insanların yaşam kalitesini de artırır. Böylece gelecek nesillere refah içinde hayatlarını sürdürebilecekleri yaşanabilir çevreler miras bırakılabilir. Sürdürülebilirlikteki amaç hem bugün için hem de gelecek için yaşanabilir kentlerin sağlanması insan, doğa ve ekonomi bağının en iyi şekilde kurulabilmesini öngören meslek gruplarının kentler ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiyi uyumlu bir şekilde yönetmesi gerekmektedir. Bu bağlamda çevre tasarımlarında peyzaj mimarları ekolojik açıdan söz hakkı almalı ve sürdürülebilir bir çevre yaratılmasına katkı sağlamalıdır (Atıl ve ark. 2005).

Spor ve rekreasyon meslek grupları, aktiviteleri doğal kaynakların üzerinde olumsuz etki oluşturacak tutumlardan uzak durarak kullanılabilir kaynakların sürdürülebilirliği artırmalıdır. Tarım ve kamu çevrelerinde bilinçli etkileşimlerde bulunulmalıdır. Doğal alanlarda yapılan spor ve rekreasyon aktivitelerinden bizim yararlandığımız gibi gelecek nesillerin de yararlanması isteniyorsa çevresel bütünlük bozulmamalıdır. Bu alanda ulusal ve yerel gerekli yasal tedbirler alınmalı ve sürdürülebilir kent, çevre ve yaşam alanları desteklenmeli kişiler buna teşvik edilmelidir (Balcı ve Koçak, 2014).

1.10. Kullanılabilirlik

Kullanılabilirlik; kullanılan elemanların kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verme durumu olarak Uluslararası Standardizasyon Kuruluşu (ISO) tarafından tanımlanmıştır. Kullanıcılar açısından etkililik, etkinlikle beraber tatmin kriterlerini içermektedir. Etkililik; ele alınan çevre veya ürünün amaçlarına uyma derecesidir. Etkinlik; amaçlara ulaşırken kullanılan parasal, zihinsel aynı zamanda zaman bakımından kaynakların ölçüsüdür. Tatmin ise bireyler doğrultusunda ele alınan çevre veya ürünün kabul edilebilir düzeyidir. Uluslararası Standardizasyon Kuruluşu performans ve memnuniyet bağlamında kullanılabilirliğin nasıl değerlendirileceği konusu üzerinde durmuştur (Beaven, 1995).

Kullanılabilirlik kavramı tasarım yapılırken çevre ve ürünün kullanıcıların beklenti ve ihtiyaçlarına cevap vermesini amaçlamaktadır. Tasarımlar kullanıcıların fiziksel ve bilişsel özellikleri ile uyumlu olmalıdır. bununla birlikte tasarımın etkili ve verimli olması,

memnuniyet derecesi kullanılabilirlik kavramının asıl amaçları arasında yer almaktadır (Evcil ve İslim, 2005).

1.11. Dünyada ve Türkiye’de Yetersizliğe Sahip Bireyler İçin Tasarlanan Parklar

Macquarie Gölü Oyun Parkı, Park Avusturalya Sidney’de bulunmaktadır. Parkta Lane Cove Nehri, yürüyüş alanları, piknik alanları, kamp yeri ve çocuk parkı yer almaktadır. Bu çocuk parkı görme yetersizliği olan ve tekerlekli sandalye kullanan çocuklar için elverişli bir parktır. Kullanılan salıncaklar tekerlekli sandalye kullanan çocuklara uygun bir şekilde tasarlanmış ve yapılmıştır.

Handy Park, Meksikada bulunan halka açık bir parktır. Bu parkın genel özelliği yetersizliği olmayan bireylerin park alanlarının işgalini önlemesidir. Park alanlarında bulunan cihaz sayesinde engelli plakasına sahip olmayan araçların bu alana park yapması önlenmektedir. Cihaz engelli plakası olmayan aracın plakasını algılayıp 60 saniyeden fazla orada kalması durumunda wi-fi yardımıyla bildirim göndermektedir.

Hyde park, Londra’da konumlanan parkın yollarının eğiminin elverişli olması nedeniyle tekerlekli sandalye kullanan bireyler için parkın kullanımı rahatlamaktadır. Ayrıca parkta engelli tuvaleti de bulunmaktadır.

Şelale Park, İstanbul Tuzla’da bulunan parkta yetersizliğe sahip bireyler için engelsiz yaşam alanı bulunmaktadır. Aynı zamanda Tuzla’nın birçok ilçesinde çocuklara ait parklarda ve spor alanlarında engelsiz materyaller kullanılmıştır. Parkların giriş çıkış noktalarında ve içinde sarı bantlar ve tekerlekli sandalye kullanan bireyler için uygun zemin ve eğim kullanılmıştır. Engelsiz salıncaklar, engelli spor aletleri ve engelli tırmanma platformu tasarımlarını parklarda görmek mümkündür.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, kent parkları değerlendirilirken araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci, verilerin analizinde kullanılan yöntemler açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada rekreasyon alanlarından biri olan kent parklarının kent park kriterleri doğrultusunda fiziksel yetersizliğe sahip bireyler yönüyle kullanılabilirliği'nin incelendiği nitel bir çalışma olup araştırmada örnek olay modeli kullanılmıştır.

Örnek olay modeli bir ortamın veya bir bireyin, belirli bir olayın detaylı incelenmesi ya da yalnızca dokümanların derlenmesidir. (Bogdan ve Biklen, 2006).

2.2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, 2017-2019 yılları arasında Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan Atatürk Kültür Parkı, Atatürk Parkı, Yavuz Özcan Parkı, Karaalioğlu Parkı, Büklüdere Parkı, Düden Parkı, Akdeniz Kent Parkı ve Sahil Antalya Yaşam Parkı olmak üzere toplamda 8 tane kent parkı oluşturmaktadır. Antalya kent parklarının fiziksel yetersizliğe sahip bireyler tarafından kullanılabilirliğini kapsamaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma sahası içine giren parklar belediye ile görüşülerek değerlendirilmiştir. Verilerin toplanması ve fotoğraflandırmaları araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Veriler 2017-2019 yılları arasında kontrol edilip son haliyle güncel tutulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma sahası Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından yönlendirilen Büşra CAN ile yapılan mülakatlar (soru-cevap), gözlem ve yerinde inceleme yöntemleriyle analiz edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde kent parklarının “ulaşılabilirlik”, “aktivite ve kullanımlar”, “konfor ve imaj” ve “sosyallik” olmak üzere dört kent park kriterine göre kullanılabilirlikleri doğrultusunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Fiziksel yetersizliğe sahip bireylerin parklarda karşılaştıkları sorunlar değerlendirilmiştir.

Bu araştırmada incelenen Antalya Büyük Şehir Belediyesi’ne ait toplam sekiz parkın gözlem sonucu doğrultusunda fiziksel yetersizliğe sahip bireylerin, çocuk arabası ile parkı ziyaret eden kullanıcıların, yaşlı ve çocukların park alanında birçok olumsuzlukla karşılaştıkları gözlemlenmiştir. Mevcut kent parkları şehir içinde deniz kenarında konumlanmaktadır. Miktar ve alan bakımından fiziksel yetersizliğe sahip bireyler ile birlikte tüm bireyler için de yeterli olmasına rağmen materyal ve tasarım bakımından yetersizliği olan bireylere engel teşkil edecek niteliktedir. Özellikle parklardaki bazı bölgelerde rampaların eğimlerinin standartların üstünde olması, kod farklarının olması büyük sorunlar arasındadır. Akdeniz Kent Parkı’nda bulunan “Engelsiz Park” hariç diğer parklarda yetersizliğe sahip çocuklar için bir park alanı bulunmamaktadır. Tuvalet, çocuk oyun parkları ve spor ve kondisyon alanlarının da yetersizliği olan bireylere uygun olmadığı belirlenmiştir.

3.1. Atatürk Kültür Parkı

3.1.1. Atatürk Kültür Parkı Ulaşılabilirlik

Şekil 3.1’de Atatürk Kültür Parkı’nın ulaşılabilirlik örnekleri verilmiştir. Parka dışarıdan ulaşım; fiziksel yetersizliğe sahip bireyler ve tüm bireyler için de hem yaya hem araçla ulaşım açısından rahattır. Parkın konumu şehir merkezine yakın olduğu için alana araçlarla, yürüyerek veya fiziksel yetersizliğe sahip bireylerin kullandığı araçlar doğrultusunda değerlendirildiğinde ulaşım açısından bir olumsuzluk görülmemektedir. Ancak parkın giriş noktalarında fiziksel yetersizliğe sahip bireyler için yapılmış olan yüzey yapılarında zamanın verdiği tahribat görülmektedir. Bununla birlikte bazı bölgelerde rampa eğimleri standart (%5) ölçülerin üzerinde olduğu için fiziksel yetersizliğe sahip bireyler için olumsuzluk içermektedir.

Park içi ulaşımında ise girişte bir otopark bizi karşılamaktadır. Parkın belirli noktalarında ulaşımında fiziksel yetersizliğe sahip bireyler için rotalar bulunmaktadır. Ancak

burada da zamanın verdiği tahrip ve bazı bölgelerde rampa eğimlerinin standartın (%5) üzerinde olduğu görülmektedir.

Şekil 3.1 Atatürk Kültür Parkı Ulaşılabilirlik Örnekleri

3.1.2. Atatürk Kültür Parkı Aktivite ve Kullanımlar

Şekil 3.2’de Atatürk Kültür Parkı’nın aktivite ve kullanımlar örnekleri verilmiştir. Park birçok etkinliğe (fuar, konser vb.) ev sahipliği yapmaktadır. Parkın içinde Antalya Kültür Merkezi, Doğan Hızlan Kütüphanesi (2002), Kreş ve Gündüz Bakım Evi, Antalya Büyükşehir Belediyesi Anaokulu, Cafe & Bistro, Antik Kral Yolu bulunmaktadır. Bireylerin hem grup hem de bireysel olarak vakit geçirebilecekleri kafeler bulunmaktadır. Parkın içinde bireylerin oturabilecekleri banklar bulunmaktadır. Ancak bu oturma alanları güneş ve yağmurdan korunaklı değildir. Oturma alanları zamanın ve doğal olayların (güneş, yağmur vb.) etkisiyle yıpranmıştır. Bu da parkın bu alandaki yapısal eksikliğini göstermektedir.

Şekil 3.2 Atatürk Kültür Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri

3.1.3. Atatürk Kültür Parkı Konfor ve İmaj

Şekil 3.3'te Atatürk Kültür Parkı'nın Konfor ve imaj örnekleri verilmiştir. Parkın giriş ve çıkışında yetersizliğe sahip bireyler için doku farklılığına yer verilmemiştir. Şehrin özelliklerini yansıtan heykeller bulunmaktadır. Aynı zamanda parkta, şehirde düzenlenen Altın Portakal ruhunu yansıtan Yıldızlar Geçidi bulunmaktadır. Bu yolda birçok sanatçımızın görselleri bizi karşılamaktadır. Parkın tasarımına baktığımızda bizi Antalya'ya özgü tasarımlar karşılamaktadır. Parkta görsellik elemanları olarak süs havuzu, farklı türlerde bitki ve ağaçlar bulunmaktadır. Süs havuzunun etrafında farklı bir yapı kullanılması buraya gelen herhangi bir yetersizliğe sahip birey için oluşabilecek riskleri en aza indirmiştir.

Parkın spora ve çocuklara ayrılan bölümlerine baktığımız da ise bizi spor aletleri, basketbol sahası ve çocuk parkları karşılamaktadır. Ancak bu alanlarda bizim de üzerinde durmak istediğimiz fiziksel yetersizliğe sahip bireyler açısından eksiklikler görülmektedir. Aynı zamanda bu alanlara ulaşım yetersizliğe sahip bireylerin kullandığı materyallere uygun zemin malzemeleri kullanılmamıştır ve rota bulunmamaktadır. Parkta bulunan spor aletleri ve çocuk parkları yetersizliğe sahip bireylerin kullanabileceği şekilde planlanmamıştır.

Şekil 3.3 Atatürk Kültür Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri

3.1.4. Atatürk Kültür Parkı Sosyallik

Şekil 3.4'te Atatürk Kültür Parkı'nın sosyallik örnekleri verilmiştir. İçerisinde bulundurduğu yapılar değerlendirildiğinde parkın eğitim ve kültür açısından güçlü bir profil çizdiğini söyleyebiliriz. Yıl içerisinde birçok konserin ve fuarın düzenlendiği parkta her yaştan bireyi görmek mümkündür.

Park her türlü organizasyona ev sahipliği yapmaktadır. Gerek okulların gerekse kurum ve örgütlerin çeşitli etkinlikler düzenlediği bir parktır.

Şekil 3.4 Atatürk Kültür Parkı Sosyallik Örnekleri

3.2. Atatürk Parkı

3.2.1. Atatürk Parkı Ulaşılabilirlik

Şekil 3.5'te Atatürk Parkı'nın ulaşılabilirlik örnekleri verilmiştir. Bu parkta dışarıdan ulaşım şehrin her yerinden taşıtla veya yürüyerek yapılabilir. Şehir merkezine yürüme mesafesinde konumlanan parkın birçok alandan araçlı ve araçsız giriş ve çıkış noktaları bulunmaktadır. Ancak bu giriş ve çıkış noktaları yetersizliğe sahip bireyler açısından engel oluşturabilecek dik eğimlere sahiptir.

Park içi ulaşım baktığımızda ise parkın yapısal zemini genel olarak yetersizliğe sahip bireyler için uygun olup birçok rota bulunsa da bu rotaların engel teşkil edecek derecede fazla eğimli olduğunu görmekteyiz.

Şekil 3.5 Atatürk Parkı Ulaşılabilirlik Örnekleri

3.2.2. Atatürk Parkı Aktivite ve Kullanımlar

Şekil 3.6’da Atatürk Parkı’nın aktivite ve kullanımlar örnekleri verilmiştir. İçerisinde her isteğe uygun ve her yaş kesimine hitap eden bireysel ve grup halinde katılım sağlanabilecek kafeler bulunmaktadır. Deniz kenarında konumlanan bir park olmasından dolayı bireylerin bu alanı sık kullandığı ve buluşma yeri olarak değerlendirdiğini görebiliriz.

Bu parkta bizi küçük bir lunapark karşılamaktadır. Bu açıdan da aileleri kendine çeken bir parktır. Hem eğlence hem de dinlenme için birçok yapıyı içinde bulundurmaktadır.

Şekil 3.6 Atatürk Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri

3.2.3. Atatürk Parkı Konfor ve İmaj

Şekil 3.7'de Atatürk Parkı'nın konfor ve imaj örnekleri verilmiştir. Parkta Antalya şehrinin ruhunu yansıtan birçok bitki, ağaç, heykel ve küçük süs havuzu bulunmaktadır. Parkta çöp kutuları yoğunluklu olarak konumlanmıştır. Bazı bölgelerde büyük çöp konteynerlerine yer verilmiştir. Çevre temizliğinin önemini vurgulayan bir park görünümündedir.

Parkın güneş batımından sonra kullanılması ışıklandırmanın yetersizliği sebebiyle sınırlanmaktadır. Parka sonradan eklenen eğim rotalarının bebek arabası ve yetersizliğe sahip bireyler için çok dik olduğu gözlenmiştir.

Şekil 3.7 Atatürk Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri

3.2.4. Atatürk Parkı Sosyallik

Şekil 3.8'de Atatürk Parkı'nın sosyallik örnekleri verilmiştir. Parkta Antalya şehrinin ruhunu yansıtan birçok bitki, ağaç, heykel ve küçük süs havuzu bulunmaktadır. Parkta çöp kutuları yoğunluklu olarak konumlanmıştır. Bazı bölgelerde büyük çöp konteynerlerine yer verilmiştir. Çevre temizliğinin önemini vurgulayan bir park görünümündedir.

Parkın güneş batımından sonra kullanılması ışıklandırmanın yetersizliği sebebiyle sınırlanmaktadır. Parka sonradan eklenen bebek arabası ve yetersizliğe sahip bireyler için eklenen eğim rotalarının çok dik olduğu gözlenmiştir.

İnsanların hem özel günlerinde kafelerinden faydalandığı hem de gün içinde dinlenme yeri olarak kullandıkları bir parktır. Deniz kenarında konumlanmasından dolayı insanların bu parkı buluşma noktaları olarak seçtikleri gözlemlenmiştir. Parkın manzarayı kaplayan alanlarında çoğunlukla oturma alanları ve kafeler bulunmaktadır. Oturma alanlarının çokluğu ise kişilerin bu alanlar arasında seçim yapabilme olanağını artırmaktadır.

Çocukları ve yetişkinleri de kendine çeken mini lunaparkı bulunan park ailelerin tercih ettiği parklar arasındadır.

Şekil 3.8 Atatürk Parkı Sosyallik Örnekleri

3.3. Karaalioğlu Parkı

Karaalioğlu Parkı 2 Mart 1941 tarihinde kurulmuştur. Park çalışması üç sene sürmüş olup 140 bin metrekare alana yayılan park 29 Nisan 1943'te kullanıma açılmıştır. 2. Dünya Savaşı sırasında Antik Perge kentinden örnek alınarak yapılan bir parktır. İngiliz uçaklarının Fransız gemisine saldırması ve Kaleiçine yağın şarapnel parçalarının buradaki birçok insanın yaralanması nedeniyle İngiltere'den tazminat gelmiştir ve tazminatın bir kısmı bu park için kullanılmıştır. Dönemin önemli yapılarından olan Halkevi, Atatürk Evi ve Öğretmen Evi bu parkta yer almaktadır. Şimdilerde Atatürk Evi müze olarak, Öğretmenevi ise kütüphane olarak kullanılmaktadır.

3.3.1. Karaalioğlu Parkı Ulaşılabilirlik

Şekil 3.9'da Karaalioğlu Parkı'nın ulaşım örnekleri verilmiştir. Parka dışarıdan ulaşım; park şehir merkezinde konumlandığı için rahattır. İnsanlar parka taşıtlarla gelebileceği gibi yürüyerek de gelebilmektedir. Parkın girişinde fiziksel yetersizliğe sahip bireylerin rahat kullanabileceği zemin bulunmaktadır.

Park içi ulaşımında ise seyir terasına ve mekanlara ulaşımın genelde merdivenle sağlanması yaşlılar, bebek arabası kullanan aileler ve yetersizliğe sahip olan bireyler için olumsuz bir durum teşkil etmektedir. Bir yeme içme mekanına giden yetersizliğe sahip

bireylerin de kullanabileceği rota belirlenmiştir. Ancak burada da eğim olması gerekenden (%5) fazla ve engel oluşturacak durumdadır.

Şekil 3.9 Karaalioglu Parkı Ulaşım Örnekleri

3.3.2. Karaalioglu Parkı Aktivite ve Kullanımlar

Şekil 3.10'da Karaalioglu Parkı'nın aktivite ve kullanımlar örnekleri verilmiştir. Parkın içinde birçok yeme içme mekanı bulunmaktadır. Ayrıca park içerisinde bir şehir tiyatrosu, Antalya Galatasaraylılar Derneği, Bülent Ecevit Kültür Merkezi, çocuk parkı, lunapark ve tuvalet bulunmaktadır. Ancak çocuk parkı zemin yapısı itibariyle uygun değildir. Tuvalet giriş ve çıkışında sadece merdiven bulunduğu için burası da yetersizliğe sahip bireylerin kullanamayacağı alanlar içerisine girmektedir.

Şekil 3.10 Karaalioğlu Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri

3.3.3. Karaalioğlu Parkı Konfor ve İmaj

Şekil 3.11’de Karaalioğlu Parkı’nın konfor ve imaj örnekleri verilmiştir. Belirli alanlarda ışıklandırılmalar bulunmasına rağmen bu yapılar yetersiz kalmaktadır. Deniz kenarında konumlanan oturma alanları ve mekanlar bireylere seçme olanağı sağlamaktadır. Farklı farklı oturma yapıları bulunan park genel olarak bakımlı ve yeni bir profil çizmektedir. Ancak bu oturma alanları güneş ve yağmurdan korumalı alanlar değildir ve çoğu alana yetersizliği olan bireylerin ulaşımı yetersiz kalmaktadır.

Şekil 3.11 Karaalioğlu Parkı Konfor ve İmaj Örneğleri

3.3.4. Karaalioğlu Parkı Sosyallik

Şekil 3.12’de Karaalioğlu Parkı’nın sosyallik örneğleri verilmiştir. Birçok farklı insanı bir arada görebileğimiz park bireylerin buluşma noktası olmuştur. Gün içinde ve iş çıkışlarında oturabilecek yeme ieme mekanlarının da olması insanları buraya çekmektedir. Park genel itibariyle sanatsal, görsel ve kültürel açıdan zengin bir park görünümü çizmektedir.

Şekil 3.12 Karaaliolu Parkı Sosyallik Örnekleri

3.4. Yavuz Özcan Parkı

3.4.1. Yavuz Özcan Parkı Ulaşılabilirlik

Şekil 3.13'te Yavuz Özcan Parkı'nın ulaşım örnekleri verilmiştir. Park içi ulaşım baktığımızda ise parkın giriş ve çıkış noktalarında bizi yetersizliğe sahip bireyler için hazırlanmış rotalar karşılamaktadır. Bu rotaların eğimleri genel olarak eğim açısından elverişli olsa da bazı noktalarda eğimin çok fazla olduğu görmekteyiz.

Şekil 3.13 Özcan Parkı Ulaşım Örnekleri

3.4.2. Yavuz Özcan Parkı Aktivite ve Kullanımlar

Şekil 3.14’te Yavuz Özcan Parkı’nın aktivite ve kullanımlar örnekleri verilmiştir. Parkın giriş noktasında Antalya Büyükşehir Belediyesi’ne ait Engelli Hizmet Merkezi bulunmaktadır. Bunun hemen yanında görme yetersizliğine sahip bireylerin de kullanabileceği bir sarı bant rotası bulunmaktadır. Ayrıca tuvalet fiziksel yetersizliği olan bireylerin rahat kullanabileceği bir alanda konumlanmaktadır. Park genel itibariyle bireylerin gün içerisinde dinlenme noktası olarak kullanılmaktadır.

Engelli Hizmet Merkezi’nde görme yetersizliği olan bireyler için kütüphane tasarlanmıştır. Bu merkez yetersizliği olan bireylerin engelsiz ulaşım aracı sayesinde zorunlu ihtiyaçlarına cevap verecek niteliktedir. Aynı zamanda yetersizliği olan bireylerin diğer sıkıntılarına da cevap verecek danışmanlık hizmeti de sunmaktadır. Yetersizliği olan bireylerin sosyalleşmesini sağlayan sohbetler aktiviteler yapılmaktadır.

Şekil 3.14 Yavuz Özcan Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri

3.4.3. Yavuz Özcan Parkı Konfor ve İmaj

Şekil 3.15’te Yavuz Özcan Parkı’nın konfor ve imaj örnekleri verilmiştir. Çocuk ve Çiçek, Sanat ve Çiçek temalı bir park olan Yavuz Özcan Parkı sanata önem veren şehrin ruhunu yansıtmaktadır. Parkta çöp kutusu ve ışıklandırma yetersizliği görülmektedir. 22 bin metrekarelik alanı kapsayan park içerisinde süs havuzu ve nehir şeklinde havuz bulunmaktadır. Ayrıca temasında müzikle ilgili olarak piyano tasarımlarını merdivenlerde ve parkın giriş noktalarında heykel olarak görmekteyiz. Ayrıca parkın şehre bakan yönünde ise dışarıdan rahatlıkla görülebilecek bir heykel bulunmaktadır. Bu bağlamda park; ziyaretçilerine görsel bir şölen sunmaktadır.

Bitkilendirme açısından zengin olan park şehrin akciğerlerin biri olarak görülmektedir. Parkta asma bir seyir terası bulunmaktadır. Bu da gelen ziyaretçilerin güneş ve yağmur gibi doğa olaylarına karşı dinlenme yeri olmuştur.

Şekil 3.15 Yavuz Özcan Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri

3.4.4. Yavuz Özcan Parkı Sosyallik

Şekil 3.16’da Yavuz Özcan Parkı’nın sosyallik örnekleri verilmiştir. Park dışarıdan açık bir şekilde görünebilir haldedir. Manzaraya doyum sağlayabilecek her alanda oturma bölümleri olması ve gölgelik terasının olması bireylerin burayı gün içinde ve iş çıkışında dinlenmek için geldikleri ayrıca aileleriyle ziyaret ettiği bir park haline gelmesine yardımcı olmuştur. Parkın konumu itibariyle trafik yoluna yakın olmasına rağmen oturma alanlarının bulunduğu yerlerin deniz kenarında olması bu sorunu büyük ölçüde kaldırıp parkın sohbet ve dinlenme yeri olarak tercih edilmesini sağlamıştır.

Şekil 3.16 Yavuz Özcan Parkı Sosyallik Örnekleri

3.5. Büklüdere Parkı

3.5.1. Büklüdere Parkı Ulaşılabilirlik

Şekil 3.17’de Büklüdere Parkı’nın ulaşım örnekleri verilmiştir. Parka dışarıdan ulaşım parkın şehir merkezine yakın olması nedeniyle kolay sağlanmaktadır. Park şehir içinde bölümlere ayrılmaktadır ve parkın bu bölüm aralarında trafiğe açık yollar bulunmaktadır.

Park içi ulaşımında ise sık merdiven olmamasına rağmen yüzey yapısı gereği ve eğimli alanlar açısından yetersizliğe sahip bireyler açısından sorun teşkil etmektedir.

Şekil 3.17 Büklüdere Parkı Ulaşım Örnekleri

3.5.2. Büklüdere Parkı Aktivite ve Kullanımlar

Şekil 3.18’de Büklüdere Parkı’nın aktivite ve kullanımlar örnekleri verilmiştir. Parkın içinde kafe, çocuk parkı ve spor alanı bulunmaktadır. Çocuk parkı ve spor alanlarına baktığımızda fiziksel yetersizliği bulunan bireyler için uygun malzemeler bulunmamaktadır.

Şekil 3.18 Büklüdere Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri

3.5.3. Büklüdere Parkı Konfor ve İmaj

Şekil 3.19’da Büklüdere Parkı’nın konfor ve imaj örnekleri verilmiştir. Şehir içinde bulunan park gürültü açısından olumsuz bir konumdadır. Ancak şehir içinde çeşitli bitki ve ağaçlarla yapılandırılan park bölgenin akciğeri konumundadır ve böylece bireyleri kendine çekmektedir. Parkın giriş noktasından başlayıp çıkışa kadar bizi takip eden bir nehir yatağı yapılandırması parkın görselliğini artırmaktadır.

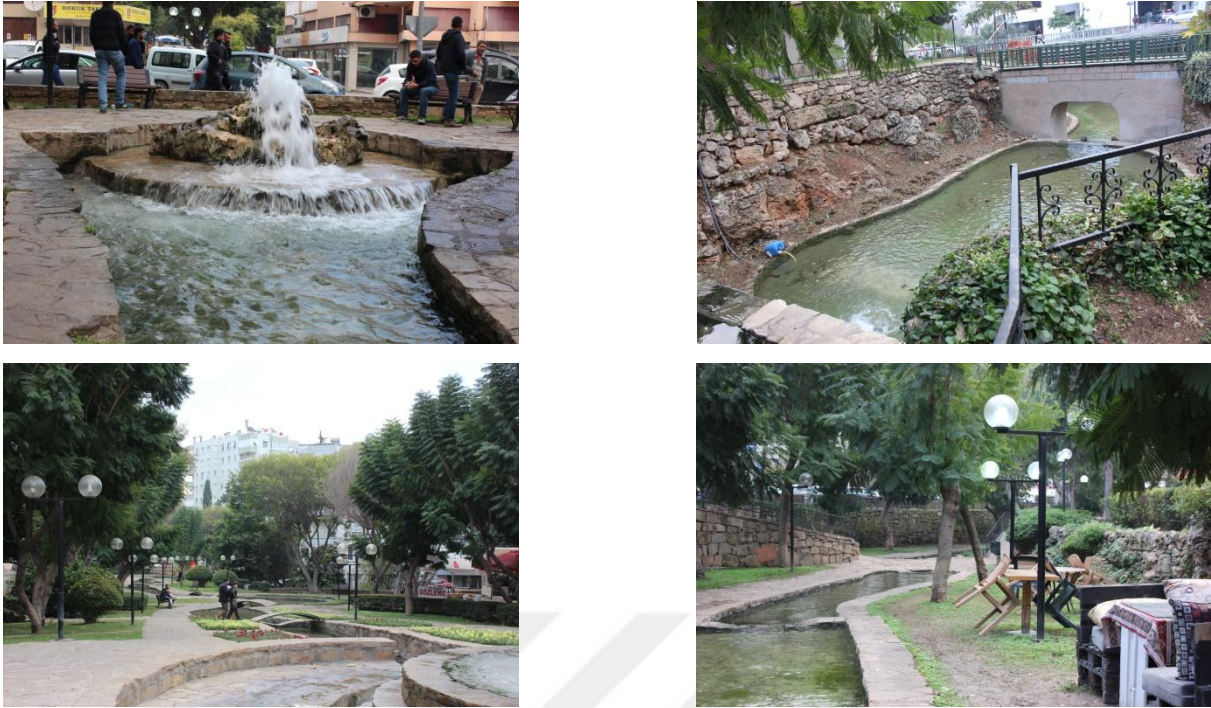
Parkın belirli bölgelerinde çöp kutuları ve ışıklar yeterli şekilde görülmektedir. Ancak bazı ışıklandırma bölümlerinin bozuk olduğu gözlemlenmiştir. Parkta kullanılan banklar ise açık alanda olup güneş ve yağmurdan korumalı alanda değildir. Bu bağlamda banklarda yıpranmalar görülmektedir.

Şekil 3.19 Büklüdere Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri

3.5.4. Büklüdere Parkı Sosyallik

Şekil 3.20’de Büklüdere Parkı’nın sosyallik örnekleri verilmiştir. Park şehir içinde konumlandığı için birçok mahallenin park ihtiyacını gidermektedir. Açık bir görünümde olan park bireylerin sosyalleşmesine olumlu katkı sağlamaktadır. Parkta yediden yetmişe birçok insan görülmektedir. Buluşma noktası olarak kullanılan park genel olarak kendi bölgesindeki insanları kendine çekmektedir. Bunun yanı sıra şehir merkezindeki ana yola yakın konumundan dolayı bu bölümünde insanları yoğunluklu olarak bireysel ya da grup halinde görebilmekteyiz.

Şekil 3.20 Büklüdere Parkı Sosyallik Örnekleri

3.6. Düden Parkı

3.6.1. Düden Parkı Ulaşılabilirlik

Şekil 3.21’de Düden Parkı’nın ulaşım örnekleri verilmiştir. Parka dışarıdan ulaşım; park şehir merkezinden uzakta olduğu için özel araçlarla veya toplu taşıma araçlarıyla yapılmaktadır. Parkın bazı giriş noktaları kaldırımdan parka bağlanmıştır, burada yükselti farklılıkları bulunmaktadır ve bundan hemen sonraki yüzey yapılandırması ise engebeli bir yapıya sahip olduğu için hem fiziksel yetersizliği olan bireyler hem de yaşlı, çocuk ve diğer bireylerin kullanmasında olumsuzluklar teşkil etmektedir. Ancak genel itibariyle parkın giriş noktaları yetersizliğe sahip bireyler için elverişlidir. Fiziksel yetersizliğe sahip bireyler veya yardımcı araç kullanan bireyler için girişte bulunan rotanın eğimi standartların üstünde ve engel teşkil edecek düzeydedir.

Park içi ulaşımında ise yürüme rotaları tüm bireylerin rahatlıkla ulaşım sağlayacağı şekilde birbirine bağlantılı planlanmıştır. Nadir olarak bazı bölgelerde eğimin fazla olduğu rotalar bulunmaktadır. Park genel itibariyle de alan içi ulaşımında fiziksel yetersizliği olan bireyler için elverişli bir profil çizmektedir.

Parkın dışından içine devam eden bir bisiklet rotası bizi karşılamaktadır. Bu alanı kullananlar için parkın giriş noktasında bisiklet park yerleri bulunmaktadır. Aynı zamanda parkın dış kısmında Antbisler mevcuttur.

Şekil 3.21 Düden Parkı Ulaşım Örnekleri

3.6.2. Düden Parkı Aktivite ve Kullanımlar

Şekil 3.22’de Düden Parkı’nın aktivite ve kullanımlar örnekleri verilmiştir. Parkta birden fazla çocuk oyun parkı, kondisyon alanı, kaykay alanı, yeme içme alanları, mescid, Antalya Büyükşehir Belediyesi’ne ait halka açık ve ücretsiz tenis kortları, zipline, köpek parkı, bisiklet parkuru, tuvalet ve otopark bulunmaktadır. Birçok aktivitenin gerçekleştirilebileceği herkese hitap eden park, büyük bir alanda konumlanmıştır. Tuvalet, yeme içme alanları ve tenis kortlarında fiziksel yetersizliği olan bireyler için engel içeren bir durum görülmezken çocuk oyun parkları ve kondisyon alanında bu durum tam tersidir. Bu alanlarda fiziksel yetersizliği olan bireyler için uygun oyun ve spor malzemeleri bulunmamaktadır.

Mevcut otopark alanında engelli plakasına sahip bireyler için uygun park alanı bulunmamaktadır.

Şekil 3.22 Düden Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri

3.6.3. Düden Parkı Konfor ve İmaj

Şekil 3.23'te Düden Parkı'nın konfor ve imaj örnekleri verilmiştir. Şekilden de anlaşılacağı üzere Antalya'nın doğal bir yapısı olan Düden Şelalesi'nin geçtiği bir bölümde konumlanmıştır. Parkın girişinden başlayan bu doğal güzellik şelalenin denize döküldüğü yere kadar park boyunca devam etmektedir. Ağaçlandırma ve çiçeklendirme bağlamından zengindir ve yeşil bir park imajı çizmektedir. Parkın denize bakan kısmında görselliği yüksek büyük ışıklandırma bulunmaktadır.

Oturma alanları denizi göreceğ şekilde yapılandırılmıştır. Bazı oturma alanlarının üzerinde Türk sanatçılarına ait bilgiler veren yazılar bulunmaktadır ve oturma alanları doğal olaylardan (güneş, yağmur..) en az zarar göreceğ süreklilik sağlayacak yapıdadır. Bu oturma alanları ilk yapıldığı zaman oturduğunda usta şairlerin eserlerini müzik eşliğinde dinlemek mümkündü ama şu an bu özelliği kullanılamamaktadır. Bunun dışındaki diğer banklarda da yıpranmalar görülmektedir. Park genel itibariyle açık ve gölge alanları sınırlıdır. Gölge ihtiyacını ağaçlar karşılamaktadır.

Şekil 3.23 Düden Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri

3.6.4. Düden Parkı Sosyallik

Şekil 3.24'te Düden Parkı'nın sosyallik örnekleri verilmiştir. Şekilden de anlaşılacağı üzere parkın Düden Şelalesi üzerinde konumlanmasından dolayı burada hem ülke halkını hem de yabancı insanları bu alanda fotoğraf çekerken görebilmekteyiz. Bu bağlamda birçok insanı kendine çeken doğal güzelliğin üzerine kurulmuş özellikli bir park haline gelmiştir.

İnsanların iş çıkışlarında oturabilecekleri yeme içme mekanlarının olması buraya olan yoğunluğu artıran unsurlardan biridir. Herkese hitap eden park, ailelerin, grupların gezip görmek isteyecekleri yer haline gelmiştir. Bu açıdan insanları bir araya getiren sosyallik açısından olumlu özellik gösteren bir parktır. Ayrıca kişilerin kitap okuyabileceği ve dinlenebileceği sakin ve huzurlu bir park profili de çizmektedir.

Şekil 3.24 Düden Parkı Sosyallik Örnekleri

3.7. Akdeniz Kent Parkı

Akdeniz Kent Parkı 2013 yılında kurulmuştur. Güney, doğu ve batı olmak üzere 3 tane girişi bulunmaktadır. İki tane seyir alanı, Antik Kaya Yolu, çim amfi, yürüyüş parkuru, obruk, Altın Portakal 50. Yıl Açık Hava Sahnesi, 4 tuvalet ve bu tuvaletler arasında engelliler için olanı da mevcuttur. Bununla birlikte 3 çocuk oyun alanı, kondisyon alanı, 3 çiçek gösteri alanı, endemik bitki gösteri alanı, kaktüs bahçesi, heykel bahçesi ve iki tane otoparkı bulunmaktadır.

Eski Taş Köprü Yolu Akdeniz Kent parkından başlayan Antik Kaya Yolu, Atatürk Kültür Parkı'nın içinden devam eder ve Kaleiçi'nde üç kapılarda biter. Bu yolda hala geçmişin izlerini görebilmekteyiz.

Parkın içinden dere geçmektedir. Bu dereye 4 çeşit yenilebilen 7 çeşit ilaç yapılabilen bitki bulunmaktadır. Dere 5M Migros'un arkasından parkın içine parktan ise denize dökülmektedir. Roma döneminde bu dere gemi inşaat ve tersane bölgesiydi.

Antalya Büyükşehir Belediyesi'nden Büşra Can'ın (2018) aktardığına göre yapılan görüşmelerde edinilen bilgiler; parkta toplamda 10 tane mağara bulunmaktadır. Çayın olduğu bölgedeki mağara 1000 tane küçükbaş hayvanın sığınağı büyüklüktedir. Parkta bulunan obruk, 1. Derece sit alanıdır ve hiçbir yapılaşmaya izin verilmektedir. Obrukun temizlenme işlemi izin alınarak yapılmaktadır. 5M Migros'un altından başlar Akdeniz Kent Parkından denize, şehrin altından Kuşkavağı Mahallesi'ne gider.

3.7.1. Akdeniz Kent Parkı Ulaşılabilirlik

Şekil 3.25’te Akdeniz Kent Parkı’nın ulaşım örnekleri verilmiştir. Parka dışardan ulaşım; parkın şehir merkezine yakın konumlanmasından dolayı yürüyerek ya da araçla yapılabilir. Fiziksel yetersizliğe sahip bireyler açısından baktığımızda parkın giriş noktalarında tekerlekli sandalye kullanan bireyler için bir olumsuzluk görülmemektedir ancak görme yetersizliği olan bireyler için sarı bantlar bulunmamaktadır. İnsanlar buraya taşıtları ile veya yürüyerek kolay bir şekilde ulaşım sağlayabilirler.

Park içi ulaşımımıza baktığımızda ise rotaların eğimi fiziksel yetersizliğe sahip bireyler için rampa ve eğimlerin kullanıcılar için elverişli olduğu gözlemlenmiştir. Zemin yapısında kullanılan malzemeler engel teşkil etmemektedir ve rotalar birbirine bağlantılı planlanmıştır. Park içi ulaşımın genel itibarıyla fiziksel yetersizliği olan bireyler için elverişli bir profil çizmektedir. Seyir terasına, tuvalete ve alanlara ulaşımında sarı bantın eksikliği dışında bir olumsuzluk gözlenmemiştir.

Şekil 3.25 Akdeniz Kent Parkı Ulaşım Örnekleri

3.7.2. Akdeniz Kent Parkı Aktivite ve Kullanımlar

Şekil 3.26’da Akdeniz Kent Parkı’nın aktivite ve kullanımlar örnekleri verilmiştir. Parkta iki tane seyir alanı, Antik Kaya Yolu, çim amfi, yürüyüş parkuru, çocuk parkları, kondisyon alanları, Altın Portakal 50. Yıl Açık Hava Sahnesi, 4 tuvalet ve bu tuvaletler

arasında engelliler için olanı da mevcuttur. Bu engelli tuvaletlerine ulaşımında tekerlekli sandalye kullanan bireyler için gerekli eğimlerin bulunduğu gözlemlenmiştir.

Çocuk parklarından bir tanesi fiziksel yetersizliği olan çocuklar göz önünde bulundurularak Engelsiz Park uygulaması planlanmış ve yapılmıştır. Bu parkta tekerlekli sandalye kullanan çocuklar için kaydırak ve salıncak bulunmaktadır. Ancak belediyeyle yapılan görüşmelerde bu salıncığın kullanıcılar tarafından tahrip edilmesi nedeniyle birçok kez yenilendiği ve daha sonrasında tamamen kaldırıldığı bilgilerine ulaşılmıştır. 2019 yılı itibariyle salıncak aktif olarak kullanılamamaktadır.

Şekil 3.26 Akdeniz Kent Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri

3.7.3. Akdeniz Kent Parkı Konfor ve İmaj

Şekil 3.27’de Akdeniz Kent Parkı’nın konfor ve imaj örnekleri verilmiştir. Park Antalya Antik Kaya Yolu üzerinde konumlanmıştır ve burada tarihin izlerini görmek mümkündür. Ağaçlandırma ve çiçeklendirme açısından zengindir. Parkın denize bakan kısmında görselliği yüksek bir seyir terası bulunmaktadır ve bu terastan denizi görmek mümkündür. Parkın içinde bireylerin oturabilecekleri farklı yapılarda banklar bulunmaktadır. Bu oturma alanları iklimsel olaylara karşı (güneş, yağmur) korunaklı değildir. Bu da parkın bu alanlardaki yapısal eksikliğini göstermektedir. Ancak bazı bankların ağaç altında konumlanmış olması kullanıcıların gölge ihtiyacını gidermektedir. Banklarda kullanılan materyaller (tahta) sürekliliği sağlayacak yapıda değildir.

Park şehir içinde konumlanmasına rağmen gürültü açısından olumsuz bir durum teşkil etmemektedir. Parkın gündüz olduğu gibi akşam saatlerinde de kullanılabilmesi için ışıklandırmalar bulunmaktadır. Ayrıca Antik Kaya Yolu'na, kondisyon alanına, heykel bahçesine ve parkta bulunan alanlara yönlendirici levhalar bulunmaktadır.

Park kondisyon alanları ve heykel bahçeleriyle spora ve sanata önem veren bir park imajı çizmektedir. Bazı heykeller Antalya Büyükşehir Belediyesi ve Akdeniz Sanayi Kooperatifi'nin işbirliği ile artık materyallerden yapılmıştır. Bu bağlamda geri dönüşüme önem veren ve aynı zamanda Engelsiz Park bölümüyle toplumsal duyarlılığı ön planda bir park görevini üstlenmiştir.

Şekil 3.27 Akdeniz Kent Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri

3.7.4. Akdeniz Kent Parkı Sosyallik

Şekil 3.28'de Akdeniz Kent Parkı'nın sosyallik örnekleri verilmiştir. Antalya Kent Parkı içinde bulunan donatılarıyla insanları kendine çekmektedir. Yürüyüş parkuru ve kondisyon alanlarıyla açık alanda spor yapmak isteyen bireyler için bir saha oluşturmaktadır. Aynı zamanda engelli ve engelsiz çocuk parklarını içinde bulundurması çocuklu aileler için parkı cazip hale getirmektedir. Yetersizliği olan ve olmayan çocukları bir araya getirerek onların sosyalleşmesine, kaynaşmasına olanak sağlayan bir parktır.

Şekil 3.28 Akdeniz Kent Parkı Sosyallik Örnekleri

3.8. Sahil Antalya Yaşam Parkı

2018 yılında kullanıma açılmış Antalya'nın sahil kesiminde konumlanan bir parktır. 1.000.000 m² yaşam alanı ve 7 km sahili bulunmaktadır. Parkın içerisinde Varyant seyir alanı, yürüyüş parkuru, bisiklet yolu, bisiklet park yerleri, tenis kortları, basketbol ve futbol sahaları, çocuk parkları, kondisyon alanları, kafeler, otopark alanı, yelken kulübü, opera alanı ve köpek parkı bulunmaktadır. Aynı zamanda şehrin tanıtımını yapan kulübelerde Antalya'da nerelerin görülmesi gerektiği neler yenilmesi gerektiği, otellerin, hastanelerin yerleri, şehir haritası, duyuru ve etkinliklerle birlikte şehir rehberi sunulmaktadır. Parka Varyant Seyir Alanı'ndan girilebileceği gibi aynı zamanda asansör ve hemen yanındaki merdivenle de parka ulaşım sağlanmaktadır.

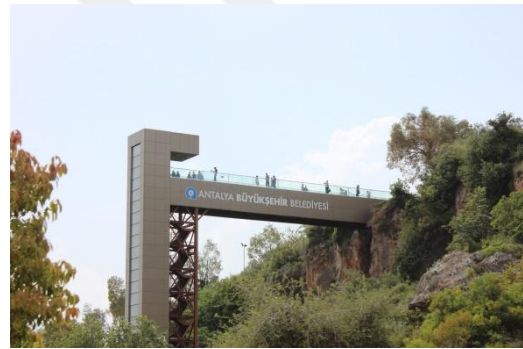
3.8.1. Sahil Antalya Yaşam Parkı Ulaşılabilirlik

Şekil 3.29'da Sahil Antalya Yaşam Parkı'nın ulaşılabilirlik örnekleri verilmiştir. Parka dışarıdan ulaşım; şehir merkezinde konumlanmasından dolayı yürüyerek ya da araçla yapılabilir. Parkın giriş noktalarında tekerlekli sandalye kullanan bireyler için bir olumsuzluk görülmemektedir. Ancak görme yetersizliği olan bireyler için sarı bantların eksik olduğu gözlemlenmiştir.

Park içi ulaşım baktığımızda Varyant Seyir Alanı hariç rotaların ve rampaların eğiminin fiziksel yetersizliğe sahip bireyler için elverişli olduğu gözlemlenmiştir. Ancak

hemen yakınına planlanan asansörle alana iniş bu eksikliği gidermektedir. Seyir alanındaki oturma alanlarına ulaşımı sağlayacak gerekli eğimler (%5) verilmiştir. Parkın yüzey yapısında tekerlekli sandalye, baston, değnek, bebek arabası kullanan bireyler için elverişli malzemeler kullanılmıştır. Parktan sahile bağlanan yollarda yine yardımcı araçları kullanan bireyler düşünölmüş ve sahile ulaşmayı sağlayan bir “Engelli Giriş” planlanmıştır. Sarı bantların ve sesli cihazların eksikliği dışında park içi ulaşım genel itibariyle fiziksel yetersizliği olan bireyler için elverişli bir profil çizmektedir.

Bisiklet ve yürüyüş-koşu parkurları birbirine paralel konumlanmış ve belirli mesafelerde parkın yola bakan kısımlarından ve bu iki yoldan parkın içine geçilebilecek bağlantılar sağlanmıştır.

Şekil 3.29 Sahil Antalya Yaşam Parkı Ulaşılabilirlik Örnekleri

3.8.2. Sahil Antalya Yaşam Parkı Aktivite ve Kullanımlar

Şekil 3.30’da Sahil Antalya Yaşam Parkı’nın aktivite ve kullanımlar örnekleri verilmiştir. Parkta Varyant Seyir Alanı, yürüyüş-koşu parkuru, bisiklet yolu, bisiklet park yerleri, tenis kortları, basketbol ve futbol sahaları, Denizciler Spor Kulübü, çocuk parkları, kondisyon alanları, kafeler, tuvaletler, otopark alanı, yelken kulübü, opera alanı ve elektrikli şarj istasyonları bulunmaktadır. Aynı zamanda şehrin tanıtımını yapan kulübelerde Antalya’da nerelerin görülmesi gerektiği neler yenilmesi gerektiği, otellerin, hastanelerin yerleri, şehir haritası, duyuru ve etkinliklerle birlikte şehir rehberi sunulmaktadır. Parka

Varyant Seyir Alanı'ndan girilebileceği gibi aynı zamanda asansör ve hemen yanındaki merdivenle de parka ulaşım sağlanmaktadır.

Çocuk parklarında fiziksel yetersizliği olan çocuklar için uygun materyaller bulunmamaktadır. Aynı zamanda kondisyon alanlarında da fiziksel yetersizliğe sahip bireylerin kullanabileceği kondisyon aletleri bulunmamaktadır.

İşaret levhalarında görme yetersizliği olan kişiler için kabartma tekniği bulunmamaktadır.

Parkta belirli noktalarda bulunan otoparklarda engelli park yerleri bulunmaktadır. Ancak bu alanlarda engelli plakası bulunmayan araçlarında bulunduğu gözlemlenmiştir. Engelli park yerlerine daha önceden geliştirilmiş olan sensörlü engelli park cihazlarının yapılması böyle bir durumun önüne geçilmesini sağlayacaktır. Sensörlü engelli park cihazları; engelli plakası olmayan aracın plakasını algılayıp 60 saniyeden fazla orada kalması durumunda wi-fi yardımıyla bildirim göndermektedir.

Şekil 3.30 Sahil Antalya Yaşam Parkı Aktivite ve Kullanımlar Örnekleri

3.8.3. Sahil Antalya Yaşam Parkı Konfor ve İmaj

Şekil 3.31'de Sahil Antalya Yaşam Parkı'nın konfor ve imaj örnekleri verilmiştir. Park deniz kenarında konumlanması nedeniyle görselliği yüksek bir parktır. Ağaçlandırma ve çiçeklendirme açısından zengindir. Parkın oturma alanlarındaki girişte ve seyir alanında yetersizlikleri nedeniyle yardımcı araç kullanan bireyler düşünülerek gerekli eğitimler

verilmiştir. Yine bu oturma alanlarının bazıları güneş ve yağmur gibi hava olaylarına karşı üstü kapalı olarak tasarlanmış ve yapılmıştır.

Parkın akşam saatlerinde de aktif kullanılabilmesi için gerekli ışıklandırmalar yapılmıştır. Parktaki farklı tiplerde çöp kutuları bulunmaktadır. Bazı bölgelerdeki çöp kutuları geri dönüşümü destekleyici şekilde üçe ayrılmıştır. Bununla birlikte yetersizliğe sahip bireyler için sahile inen rotaların olmasıyla toplumsal duyarlılığı ön planda olan ve aynı zamanda geri dönüşüme önem veren bir park görevini üstlenmiştir. Büyüklüğü ve içerisindeki donatı elemanlarıyla Antalya'nın büyük bir kesimine ev sahipliği yapmaktadır. İçerisinde bulunan köpek parkı ile de hayvan sever bir profil çizmektedir.

Şekil 3.31 Sahil Antalya Yaşam Parkı Konfor ve İmaj Örnekleri

3.8.4. Sahil Antalya Yaşam Parkı Sosyalik

Şekil 3.32'de Sahil Antalya Yaşam Parkı'nın sosyalik örnekleri verilmiştir. İçerisinde bulunan "Köpek Parkı" ile köpek sahiplerini bir araya getiren park insanların sosyalleşmesinde olumlu etki yaratmaktadır. Koşu parkuru, bisiklet yolu ve kondisyon alanlarıyla açık alanda spor yapmak isteyen bireyler için bir saha oluşturmaktadır. Herkese hitap eden park, insanları bir araya getirerek sosyalik açısından olumlu bir profil çizmektedir.

Şekil 3.32 Sahil Antalya Yaşam Parkı Sosyallik Örnekleri

SONUÇ

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular alan yazında bulunan diğer çalışmalarla birlikte tartışılmıştır. Ayrıca çalışmanın sonuçları doğrultusunda elde edilen bilgilere göre kent parklarının fiziksel yetersizliği olan kullanıcılara yönelik tasarım önerileri ve bu alandaki araştırmacılara yönelik öneriler yer almaktadır.

Bu çalışmada, Antalya kent parklarının fiziksel yetersizliğe sahip bireyler yönüyle kullanılabilirliği, kent park kriterlerine göre incelenmiştir. Bu bağlamda kent parklarının fiziksel yetersizliği olan bireyler için kullanılabilirliği değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular kent park kriterleri olan ulaşılabilirlik, aktivite ve kullanımlar, konfor ve imaj ve sosyallik olmak üzere 4 başlık altında gruplandırılmıştır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne Bağlı Parkların Fiziksel Yetersizliğe Sahip Bireyler Yönüyle Ulaşılabilirlik Açısından Sonuçları

İncelenen parklar “Ulaşılabilirlik” açısından değerlendirildiğinde dışardan alana ulaşımında; Atatürk Kültür Parkı, Atatürk Parkı, Yavuz Özcan Parkı, Karaalioğlu Parkı ve Büklüdere Parkı, Akdeniz Kent Parkı ve Sahil Antalya Yaşam Parkı'nın fiziksel yetersizliğe sahip bireyler ve tüm bireyler için de hem yaya hem araçla ulaşım açısından rahat olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Parkın konumu şehir merkezine yakın olduğu için alana yürüyerek gidilmesi veya fiziksel yetersizliğe sahip bireylerin kullandığı araçlar doğrultusunda değerlendirildiğinde ulaşım açısından bir olumsuzluk görülmemektedir. Düden Parkı ise şehir merkezinden uzakta olduğu için ulaşım özel araçlarla veya toplu taşıma araçlarıyla yapılmaktadır. Park içi ulaşımında, rampaların eğimleri ve yüzey yapıları Yavuz Özcan Parkı, Sahil Antalya Yaşam Parkı, Akdeniz Kent Parkı ve Düden Parkı'nda genel itibariyle uygun bulunurken Atatürk Parkı ve Büklüdere Parkında uygun olmadığı Atatürk Kültür Parkı ve Karaalioğlu Parkı'nın zemin yapılarının elverişli olmasına rağmen bazı bölgelerde kod farklılıklarının ve eğimlerinin standardın (%5) üzerinde olması, yetersizliği olan bireyler için sorun teşkil ettiği gözlemler sonucu belirlenmiştir. Parklarda görme yetersizliği olan bireyler için sarı bant yolunun, levhalarda kabartma yazılarının olmadığı gözlemlenmiştir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne Bağlı Parkların Fiziksel Yetersizliğe Sahip Bireyler Yönüyle Aktivite ve Kullanımlar Açısından Sonuçları

İncelenen parklar “Aktivite ve Kullanımlar” açısından değerlendirildiğinde parklarda ortak olarak yeme-içme alanları, çocuk oyun parkları ve spor alanları bulunmaktadır. Düden Parkı, Yavuz Özcan Parkı ve Akdeniz Kent Parkı’nda tuvaletlerin, yetersizliğe sahip bireylerin ulaşımında ve kullanımında bir problemle karşılaşılmazken diğer parklarda (Atatürk Kültür Parkı, Atatürk Parkı, Karaalioğlu Parkı, Büklüdere Parkı, Sahil Antalya Yaşam Parkı) bu alanın kullanımı oldukça zordur. Parklar birçok etkinliğe (konser, fuar...) ev sahipliği yapacak niteliktedir. Özellikle Atatürk Kültür Parkı, Karaalioğlu Parkı ve Sahil Antalya Yaşam Parkı büyük etkinliklere ev sahipliği yapmaları özellikleriyle dikkat çekmektedir. Akdeniz Kent Parkı hariç diğer parklarda çocuk parklarında fiziksel yetersizliği olan çocuklar için bir oyun alanı bulunmamaktadır. Parklardaki kondisyon alanlarındaki spor aletlerinde fiziksel yetersizliği olan bireyler için uygun malzemeler bulunmamaktadır. Bununla birlikte genel olarak parklarda engelli otoparklarının eksiliği de gözlemlenmiştir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi’ne Bağlı Parkların Fiziksel Yetersizliğe Sahip Bireyler Yönüyle Konfor ve İmaj Açısından Sonuçları

İncelenen parklar “Konfor ve İmaj” açısından değerlendirildiğinde tüm parklarda Antalya şehrinin ruhunu yansıtan tasarımlar bulunmaktadır ve doğal yapının üzerine kurulup görsel bir şölen yaratmaktadır. Parklardaki süs havuzları, bitkiler, köprüler ve heykeller parkın çekiciliğini artırmaktadır. Oturma alanları konumu itibarıyla Büklüdere parkı hariç diğer tüm parklarda (Atatürk Kültür Parkı, Atatürk Parkı, Karaalioğlu Parkı, Yavuz Özcan Parkı, Düden Parkı, Akdeniz Kent Parkı, Sahil Antalya Yaşam Parkı) denize bakacak şekilde yapılandırılmıştır. Sahil Antalya Yaşam Parkı hariç tüm parklarda oturma alanları gerekli ergonomik yapıya sahiptir ancak açık alanda ve güneş ve yağmur gibi iklimsel olaylara korunaklı değildir ve yıpranmış durumdadır. Büklüdere Parkı’nda bulunan ağaç dalları bazı bölgelerde yaya geçidini olumsuz etkilemektedir. Tüm parklar, içindeki donatı elemanları ve yapılan aktiviteler ile spora ve sanata önem veren park imajı çizmektedir. Çöp kutuları yürüyüş alanlarında bireylerin hareketlerini kısıtlamayacak şekilde yerleştirilmiştir. Ancak bu alanlarda fiziksel yetersizliğe sahip bireyler açısından eksiklikler görülmektedir. Düden Parkı’nda ışıklandırma da görselliğe önem verilirken diğer parklarda ışıklandırmanın yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda alanda yeniliklerin, bakım ve onarımın yapılması gerekmektedir. Parklarda ışıklandırma elemanları bulunsa da görselliği artıracak biçimde tasarlanmamıştır. Aynı zamanda bu ışıklandırma elemanlarının bazı bölgelerde hasar gördüğü ve kullanım dışı olduğu görülmüştür.

Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne Bağlı Parkların Fiziksel Yetersizliğe Sahip Bireyler Yönüyle Sosyallik Açısından Sonuçları

İncelenen parklar “Sosyallik” açısından değerlendirildiğinde ise; insanların modern çağın beraberinde getirdiği betonlaşma, gürültü ve stres gibi olumsuzluklardan kurtulmak rahatlamak, dinlenmek için bu alanlarda bireysel yada grup halinde zaman geçirdikleri gözlemlenmiştir. İnsanların iş çıkışlarında oturabilecekleri yeme içme mekanlarının olması bu parklara olan yoğunluğu artıran unsurlardan biridir. Herkese hitap eden parklar, ailelerin, grupların gezip görmek isteyecekleri yer haline gelmiştir. Parklarda düzenlenen etkinlikler büyüklüğü itibariyle hem şehirdeki insanları hem de farklı şehir ve ülkelerdeki insanları bir araya getirerek sosyalleşmeye davet etmektedir. Parkların doğal yapının üzerinde kurulması ve denizi görmesi bu alanların buluşma noktası olarak seçilip sosyalleşmeyi olumlu yönde etkilediği gözlemlenmiştir. Parklar sanat ve spor etkinliklerine, kurum ve örgütlerin çeşitli etkinliklerine ev sahipliği yapmaktadır. Ancak parklar yetersizliğe sahip bireylerin ve yetersizliğe sahip çocuğu olan ailelerin genel olarak sosyalleşme ihtiyacını giderememektedir.

Dünyada ve Türkiye’de yetersizliğe sahip bireyler için tasarlanan parklara baktığımızda Macquarie Gölü Oyun Parkı, Park Avusturalya Sidney’de bulunmaktadır. Parkta Lane Cove Nehri, yürüyüş alanları, piknik alanları, kamp yeri ve çocuk parkı yer almaktadır. Bu çocuk parkı görme yetersizliği olan ve tekerlekli sandalye kullanan çocuklar için elverişli bir parktır. Kullanılan salıncaklar tekerlekli sandalye kullanan çocuklara uygun bir şekilde tasarlanmış ve yapılmıştır. Aynı zamanda parkta çocukların arabalarını kullanabilecekleri alanlar bulunmaktadır.

Handy Park, Meksikada bulunan halka açık bir parktır. Bu parkın genel özelliği yetersizliğe sahip bireylerin park alanlarının işgalini önlemesidir. Park alanlarında bulunan cihaz sayesinde engelli plakasına sahip olmayan araçların bu alana park yapması önlenmektedir. Cihaz engelli plakası olmayan aracın plakasını algılayıp 60 saniyeden fazla orada kalması durumunda wi-fi yardımıyla bildirim göndermektedir.

Hyde park, Londra’da konumlanan parkın yollarının eğiminin elverişli olması nedeniyle tekerlekli sandalye kullanan bireyler için parkın kullanımı rahatlamaktadır. Ayrıca parkta engelli tuvaleti de bulunmaktadır.

Şelale Park, İstanbul Tuzla’da bulunan parkta yetersizliğe sahip bireyler için engelsiz yaşam alanı bulunmaktadır. Aynı zamanda Tuzla’nın birçok ilçesinde çocuklara ait parklarda ve spor alanlarında engelsiz materyaller kullanılmıştır. Parkların giriş çıkış noktalarında ve içinde sarı bantlar ve tekerlekli sandalye kullanan bireyler için uygun zemin ve eğim

kullanılmıştır. Engelsiz salıncaklar, engelli spor aletleri ve engelli tırmanma platformu tasarımlarını parklarda görmek mümkündür.

Modern hayatın bize sunduğu yenilikler ve buluşlar beraberinde engelsiz tasarımları da önümüze sermektedir. Elimizde böyle imkanlar varken Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne ait parklarda yürütülen bu çalışmada; parkların herhangi bir fiziksel yetersizliği olan bireyler, baston, değnek ve tekerlekli sandalye kullanan bireyler, görme ve işitme yetersizliği olan bireyler, yaşlılar, çocuklar ve bebek arabası kullanan bireyler için genel itibariyle kullanışlılık açısından engel teşkil ettiği yapılan gözlemler sonucunda belirlenmiştir. Parkları ortak kullanım alanları olarak değerlendirdiğimizde burada yaşayan tüm bireylerin ihtiyaçları ve yetersizlikleri de göz önünde bulundurularak yapılandırılması gerekmektedir. Parklardaki yüzey yapıları, yetersizliği ve hareket kısıtlılığı olan bireyler göz önüne alındığında bu yapıların bazı bölgelerdeki rampaların eğimlerinin standartların üzerinde olduğu, sonradan eklenen ve diğer alanlarda kod farkının olduğu, tekerlekli sandalye geçiş alanlarının dar olduğu, parkta bulunan ağaç dallarının bazı bölgelerde yaya geçidini olumsuz etkilediği, kullanılan donatıların (spor alanları, çocuk oyun parkları) yetersizliğe sahip bireylere uygun olmadığı parkların eksiklikleri olarak gözlemlenmiştir. Akdeniz Kent Parkı'nda bulunan "Engelsiz Park" hariç diğer parklarda yetersizliğe sahip çocuklar için bir park alanı bulunmamaktadır. Yavuz Özcan Parkı'nda Engelli Hizmet Merkezi sayesinde yetersizliği olan bireyler sosyalleşmekte ve hayata kazandırılmaktadır. Mevcut kent parkları şehir içinde deniz kenarında konumlanmaktadır. Miktar ve alan bakımından fiziksel yetersizliğe sahip bireyler ile birlikte tüm bireyler için de yeterli olmasına rağmen materyal ve tasarım bakımından yetersizliği olan bireylere engel teşkil edecek niteliktedir. Bu bağlamda parkların fiziksel yetersizliğe sahip bireyler yönüyle kullanıma uygun olmadığı belirlenmiştir.

Bu çalışmalar Şen ve Öksüz (2016) tarafından yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Bu çalışmalar sonucunda; ortak kullanım alanlarından olan tuvaleti değerlendirdiğimizde; tuvaletlerin giriş kısımları uygun dönüşü sağlayabilecek genişlikte ve standartlara uygun eğimde olması gerekmektedir. Sarı bant ve kabartma tekniği ile birlikte uyarıcı ve bilgilendirici sesli cihazların bu alanda kullanılması gerekmektedir. Çocuk oyun parklarındaki kullanılan oyun malzemeleri, yetersizliği olan çocuklar için de uygun bir şekilde düzenlenmelidir. Bu alana giriş çıkışlarda kod farkı olmamalıdır. Oyun malzemeleri ise örneğin; salıncaklardan en az birinin tekerlekli sandalye kullanan çocuklara uygun tasarımda olması ve kaydırağı kullanmak isteyen çocuklar için de bu bölüme çıkışın sadece merdiven yoluyla değil standartlara uygun eğimlerde ve genişlikte olması gerekmektedir. Bununla birlikte spor alanlarında kullanılan malzemelerin yetersizliği olan bireylere göre tasarlanması

gerekmektedir. Spor aletlerinin yükseklikleri standartlara uygun ve yetersizliğe uygun bireylerin de kullanabileceği şekilde olmalıdır. Bu bağlamda parklar ele alınırsa yetersizliği olan bireylerin yaşam alanlarını kısıtlamamış tüm bireyler gibi özgür olmalarına katkıda bulunur ve yetersizliklerini engel haline dönüştürmemiş oluruz.

Öneriler

Araştırma sonucundan elde edilen bilgilere göre kent parklarının fiziksel yetersizliği olan kullanıcılara yönelik tasarım önerileri ve bu alandaki araştırmacılara yönelik öneriler yer almaktadır.

Kent Parklarının Fiziksel Yetersizliği Olan Kullanıcılara Yönelik Tasarım Önerileri

Yetersizliği bulunan bireylerin de toplu kullanım alanları dahil tüm alanları engelsiz bir şekilde kullanması kişilerin yaşam kalitesini artırmaktadır. Dünyamızda yetersizliğe sahip birçok insan bulunmaktadır. Rekreasyon sadece sağlıklı bireyler için değil yetersizliğe sahip tüm bireyler için de olmalıdır. Bu bağlamda fiziksel yetersizliği olan bireyler ile tüm bireyler birlikte göz önünde bulundurularak rekreatif alanlar ve etkinlikler düzenlenmelidir. Bu bakış açısından yola çıkan çalışma kapsamında konuyla ilgili çözüm ve öneriler sunulmuştur.

- Parkların yüzey malzemeleri kaygan olmayan bir yapıda olmalıdır. Ayrıca parklarda yüzeylerde görülen kod farklılıkları onarılmalı, rampaların eğimleri, merdiven yükseklikleri standartlara uygun olmalıdır.
- Her parkta yetersizliği ve hareket kısıtlılığı olan bireyler, bebek arabası kullananlar, çocuklar ve yaşlılar da düşünülerek alan içinde tüm yerlere ulaşılacak rotalar belirlenmelidir. Bu alanlar eğim açısından standartlara uygun olmalı, sarı bant yolları ve sesli uyarı cihazlarıyla donatılmalıdır.
- İşaret levhalarında görme yetersizliği olan bireyler için kabartma tekniği kullanılmalıdır.
- Aydınlatma elemanları her parkta bulunsa da görselliği artıracak nitelikte değildir. Genel olarak parklarda görülen ışıklandırma yetersizliği dünyadaki diğer parklardan örnek alınarak görselliği artırıcı özellikte olmalı ve güneş battıktan sonra tüm insanların bu alanları rahat kullanabilecekleri alanlara dönüştürülmelidir.
- Parklarda sürekliliği sağlamak için kullanılan malzemeler tüm doğa olaylarına karşı dayanıklı ve zamanın etkisine yenik düşmeyecek nitelikte olmalıdır.

- Ağaçlandırma ve bitkilendirme çalışmaları ve oturma alanları sürekli denetim altında olmalıdır. Uzayan ağaç dalları yürümeye engel teşkil ettiği için yıl içinde budama işlemlerinin düzenli olarak yapılması gerekmektedir.
- Oturma alanlarının ise doğa olayları ve zamanın etkisinden zarar görmeyecek bir dokuda olması ve oturma yerinin yüksekliği standartlara uygun olması gerekir. Oturma alanlarına tekerlekli sandalye kullanan bireyler için özel ayrılmış alanlar tasarlanmalıdır. Ayrıca oturma alanlarının bazıları güneş ve yağmur gibi doğa olaylarından korunaklı, gölgeli olmalı ve yağış almayacak bir şekilde tasarlanmalıdır.
- Ortak kullanım alanlarından olan tuvaleti değerlendirdiğimizde; tuvaletlerin giriş kısımları uygun dönüşü sağlayabilecek genişlikte ve standartlara uygun eğimde olması gerekmektedir.
- Sarı bant ve kabartma tekniği ile birlikte uyarıcı-bilgilendirici sesli cihazların bu alanda kullanılması gerekmektedir.
- ocuk oyun parklarındaki kullanılan oyun malzemeleri, yetersizliği olan çocuklar için de uygun bir şekilde düzenlenmelidir. Bu alana giriş çıkışlarda kod farkı olmamalıdır. Oyun malzemeleri ise örneğin; salıncaklardan en az birinin tekerlekli sandalye kullanan çocuklara uygun tasarımda olması ve kaydırağı kullanmak isteyen çocuklar için de bu bölüme çıkışın sadece merdiven yoluyla değil standartlara uygun eğimlerde ve genişlikte olması gerekmektedir.
- Spor ve kondisyon alanlarında kullanılan malzemelerin yetersizliği olan bireylere göre tasarlanması gerekmektedir. Kondisyon aletlerinin yükseklikleri standartlara uygun ve yetersizliği olan bireylerin de kullanabileceği şekilde olmalıdır.
- Parkların giriş noktalarında ve park içi ulaşımda, binaların giriş bölümleri, seyir teraslarına, tuvaletlere ulaşımda ve spor ve kondisyon alanlarının giriş kapılarında tekerlekli sandalye, bebek arabası, baston, değnek kullanan bireyler için standartlara uygun genişlik ve eğimlerin verilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda görme yetersizliği olan bireyler için sarı şerit rotaları oluşturulmalıdır.
- Yetersizliğe sahip bireyler için engelli otopark alanları tasarlanmalıdır. Bu alanların daha kullanılabilir olması için engelli otopark cihazı kullanılmalıdır. Bu cihaz sayesinde engelli plakasına sahip olmayan araçların bu alana park yapması önlenmektedir. Cihaz engelli plakası olmayan aracın plakasını algılayıp 60 saniyeden fazla orada kalması durumunda wi-fi yardımıyla bildirim göndermektedir.
- p kutuları çevreyi destekleyici, geri dönüşüme katkı sağlayıcı nitelikte olmalıdır. p kutularının konumu yürüme alanlarını etkilemeyip yükseklikleri standartlara

uygundur. Ancak çöp kutularına görme yetersizliği olan bireylerin ulaşımı için gerekli farklı doku verilmelidir. Aynı zamanda az gören bireyler için çöp kutularında kontrast renkler kullanılmalıdır.

Üzerinde bulunduğumuz dünya tüm insanların ortak kullanım alanıdır. Bir çevre tasarlanırken insanları birbirinden ayırt edecek, ayrıştıracak, ötekileştirecek şekilde tasarlanmamalıdır. Bir alanda “çocuk parkları” ile “engelli parkı” iki ayrı kavram ve alan olarak ele alınıyorsa burada bir ötekileştirme vardır. Bu “engelli parkları” her ne kadar iyi niyetle yapılıyor olsa da fiziksel yetersizliği olan insanları diğer insanlardan ayrıştırmaya özelliği bulunmaktadır. Bir çocuk parkı tasarlanırken görme, işitme yetersizliği olan, tekerlekli sandalye veya yardımcı araç kullanan tüm bireyler de düşünülerek tasarlanmalıdır ve bu alanlar fiziksel yetersizlikleri olan çocuklarla diğer çocukların aynı ortamda hareket etmesi ve oynamasını sağlamalıdır. Böylece tüm çocukların birbiri ile iletişime geçerek sosyalleşmesini sağlayabilir ve onları topluma kazandırabiliriz. Ayrıştırmaya alanların gelişmekte olan çocukların psikolojik yapısı üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Tasarlanan çocuk parkları tüm çocukların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde planlanırsa bu alanı kullanan çocukların sosyal ve psikolojik açıdan iyi halde olmaları sağlanacaktır. Kent içindeki “evrensel tasarım” örnekleri o toplumun gelişmişlik seviyesini ve bilinç düzeyini yansıtmaktadır. Kentsel alanlardaki kullanım alanları evrensel tasarım ilkelerine göre tasarlanmalı ve uygulanmalıdır (Uslu ve Shakouri, 2014).

Fiziksel yetersizliğe sahip bireyler için bu alanlar tasarlanırken diğer bireylerle aynı ortamda aktivitelerini gerçekleştirebilecek şekilde tasarlanmalıdır. Ülkemizde pek çok yerde fiziksel yetersizliğe sahip bireyler için diğer alanlardan bağımsız planlanmış alanlar görmekteyiz. Örneğin bir basketbol sahasının ayarlanabilir potası sayesinde yetersizliği olan olmayan tüm bireyleri bu alana çekebiliriz ve böylece evrensel tasarım sayesinde bireylerin daha çok bu alanlarda olmasını sağlayabiliriz.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu çalışmada sadece Antalya Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı parkların kent park kriterlerine göre araştırmacı tarafından kullanılabilirliğinin incelenmesi yer almaktadır. İlerideki çalışmalar için bu parkların kullanıcıların değerlendirdiği bir biçimde çeşitli demografik özellikler de göz önünde bulundurularak ayrı ayrı veya tüm parklar bu doğrultuda incelenebilir.

Birey ve toplum olarak üzerinde yaşadığımız dünyayı sürdürülebilir, kullanılabilir ve yaşanabilir bir çevre haline getirmek üzerimize düşen sorumluluklardan biridir. Rekreasyonun

Çalışma alanları tüm insanları içine alan bir yapıdadır. Bu bağlamda yapılan aktiviteler, organizasyonlar ve rekreasyon alanları da dahil olmak üzere tüm rekreasyon çalışmaları bütün bireylere hitap etmeli, hem fiziksel yetersizliği olan hem de olmayan bireyleri de içine alan bir yapıda olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Y. (2001). *İstanbul Kenti Yeşil Alan Durumunun İrdelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İ.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aksoy, Y. ve Akpınar, A. (2011). “Yeşil Alan Kullanımı ve Yeşil Alan Gereksinimi Üzerine Bir Araştırma İstanbul İli Fatih İlçesi Örneği”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 20: 81-96.
- Akyüz, H. (1991). *Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma*. MEB Yayınları, İstanbul.
- Arendt, H. (1969). *The Human Condition*. The University of Chicago Press, London.
- Atıl, A., Gülgün, B. ve Yörük, İ. (2005). “Sürdürülebilir Kentler ve Peyzaj Mimarlığı”. *Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi*, 42(2): 215-216.
- Balcı, V. ve Koçak, F. (2014). “Spor ve Rekreasyon Alanlarının Tasarımında ve Kullanımında Çevresel Sürdürülebilirlik”. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(2): 46-58.
- Beaven, N. (1995). “Usability Is Quality of Use”. *Proceedings of the 6th International Conference on Human Computer Interaction*. 9-14 Temmuz 1995, Tokyo, 349-354.
- Bekçi, B. (2012). “Fiziksel Engelli Kullanıcılar İçin En Uygun Ulaşım Akşalarının Erişebilirlik Açısından İrdelenmesi: Bartın Kenti Örneği”. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 14: 26-36.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (2006). *Qualitative Research for Education an Introduction to Theories and Methods*. Pearson Education, ABD.
- Bucher, C.A. ve Bucher, R.D. (1974). *Recreation for Today's Society*. Prentice-Hall, New Jersey.
- Bulut, Y., Atabeyoğlu, Ö. ve Yeşil, P. (2008). “Erzurum Kent Merkezi Donatı Elemanlarının Ergonomik Özelliklerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 14(2): 131-138.
- Conway, H. (1991). *People's Parks: The Design and Development of Victorian Parks in Britain*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Çağltay, K. (2011). *İnsan Bilgisayar Etkileşimi ve Kullanılabilirlik Mühendisliği: Teoriden Pratiğe*. ODTÜ Yayıncılık, Ankara.
- Daniels, M.J., Rodgers, E.B.D. ve Wiggins, B.P. (2005). “Travel Tales: An Interpretive Analysis of Constraints and Negotiations to Pleasure Travel as Experienced by Persons with Physical Disabilities”. *Tourism Management*, 26(6): 919-930.

- Dedeoğlu, İ. (2006). *Kentsel Yeşil Alanların Gece Kullanımında Dış Aydınlatmanın Önemi ve Yöntemi: Gülhane Parkı Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, C. (2001). *Milli Parklarda Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Sürdürülebilirliği: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dökmen, Ü. (2008). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Ernest, R. H., Atkinson R.L. ve Atkinson R.C. (1979). *Introduction to Psychology*. Harcourt Brace Jovanovich, German.
- Evcil, E.S. ve İslim, Ö.F. (2012). "Kullanılabilirlik Kavramı Ve Kullanılabilirlik Ölçümleri". *6th International Computer & Instructional Technologies Symposium*. 2012 October 4th - 6th, Gaziantep University, Gaziantep-Turkey.
- Gist, N.P ve Fava, S. F. (1964). *Urban Society*. Thomas Y. Crowell Company, New York.
- Gül, A.ve Küçük, V., (2001). "Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi". *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, (A)2: 27-48.
- Hacıhasanoğlu, I. (2003). "Evrensel Tasarım". *Tasarım Kuram Dergisi*, (2)3: 93-101.
- Hacıoğlu N., Gökdeniz A. ve Dinç Y. (2003). *Boş Zaman & Rekreasyon Yönetimi Örnek Animasyon Uygulamaları*. Detay Yayıncılık, Ankara
- İnceoğlu, M. (1993). *Tutum Algı İletişim*. V Yayınları, Ankara.
- Kara, F., Demirci A., ve Kocaman, S. (2008). "Şehir Coğrafyası Açısından Bir Araştırma: İstanbul'un Açık Rekreasyon Alanlarının Değerlendirilmesi". *Marmara Coğrafya Dergisi*, 18: 76-95.
- Karaküçük, F. (1997). *Rekreasyon – Boş Zaman Değerlendirme*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Keleş, A. (01 Haziran 2018). Büşra Can ile Antalya Büyükşehir Belediyesi Parklarıyla İlgili Söyleşi. Akdeniz Kent Parkı, Antalya.
- Kongar, E. (1985). *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kuşkun, P. (2002). *Erzurum Kent Bütününde Donatı Elemanlarının Kullanımı Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Lynch, K. (1984). *Good City Form*. MIT Press, Cambridge.
- Milner, M. (1980). *Adapting Historic Campus Structures Accessibility*. An APPA Publication, Washington D.C. US Government.

- Onsekiz, D. ve Emür, S.H. (2008). “Kent Parklarında Kullanıcı Tercihleri ve Değerlendirme Ölçütlerinin Belirlenmesi”. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1): 69-104.
- Özcan, Y. (2008). *Engelli Standartlarının Adana Kenti Açık ve Yeşil Alanlarında Analizi ve Uygulama Önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Özdemir, A. (2009). “Katılımcı Kentli Kimliğinin Oluşumunda Kamusal Yeşil Alanların Rolü: Ankara Kent Parkları Örneği”. *Süleyman Demirel Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi*, A(1): 144-153.
- Özsoy, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (2000). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar, Özel Eğitime Giriş*. Karatepe Yayınları, Ankara.
- Pala, A. (2008). “Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1: 23.
- Pehlivanoğlu, T. (1987). *Belgrad Ormanı'nın Rekreasyon Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Tesbiti*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Polat, T. (2012). “Kent Parklarında Görsel Kalite ve Doğallık Derecesi Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi”. *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(3):85-92.
- Sakıcı, Ç., Ayan, E. ve Çelik S. (2013). “Kastamonu Kentindeki Açık Yeşil Alanların Farklı Kullanıcılar Tarafından Kullanılabilirliğinin İrdelenmesi”. *Kastamonu Üni., Orman Fakültesi Dergisi*, 13(1): 129-143.
- Samur, D. Ç. (2010). *Sürdürülebilir Ekolojik Kentsel Yerleşmelerde Açık Alanların Önemi ve İstanbul'da Eko Park Öneri Alanları: Pendik, Sultangazi ve Fatih*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri, İstanbul.
- Schultz, P. W. (2000). “Empathizing With Nature: The Effects Of Perspective Taking On Concern For Environmental Issues”. *Journal of Social Issues*, (56)3: 391–406.
- Sevil, T., Şimşek, K. Y., Katırcı, H., Çelik, O., Çeliksoy, M. A., ve Kocaekşi, S. (ed.). (2012). *Boş Zaman Ve Rekreasyon Yönetimi*. Anadolu Üniversitesi Web-Ofset, Eskişehir.
- Sürmen, Ş. (1988). *Tekerlekli Koltuktaki İnsanların Hayatından Tablolar ve Bir Mimarlık Kılavuzu*, İTÜ Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Şen, E.B ve Öksüz, Ç. (2016). “Ankara'daki Engelsiz Parkların Engelli Çocukların Kullanımına Uygunluğunun Değerlendirilmesi”. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 4(1): 15-26.
- Tandoğan, O. (2017). “Evrensel Tasarım Kavramı ve Kentsel Peyzaj İle İlgili Örnekler Üzerinden Değerlendirilmesi”, *Artium*, 5(2): 51-66.

- Uslu, A. ve Shakouri, N. (2014). “Kentsel Peyzajda Engelli/Yaşlı Birey İçin Bağımsız Hareket Olanığı ve Evrensel Tasarım Kavramı”. *Kastamonu Üni., Orman Fakültesi Dergisi*, 14(1):7-14.
- Yücel G. F. (2007). “Park Alanlarında Kullanıcı Memnuniyeti Açısından Bakımın Önemi”. *YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 2(3), 176-187.
- Yücel, G.F. ve Yıldızcı, A.C. (2006). “Kent Parkları İle İlgili Kalite Kriterlerinin Oluşturulması”. *İtüdergisi-A, Mimarlık, Planlama, Tasarım*, (2): 222-232.
- Yücel, G.F. (2006). “Kamusal Açık Mekanlarda Donatı Elemanlarının Kullanımı”. *Ege Mimarlık Dergisi*, 4(59): 26-29.

İnternet Kaynakları

- Dostoğlu, N., Şahin, E. ve Taneli, Y. (2009). Tasarıma Kapsayıcı Yaklaşım: Herkes İçin Tasarım, *Mimarlık Dergisi*, 347.
<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=361&RecID=2062> (erişim tarihi: 15.05.2019).
- Ergenoğlu, A.S. (2013). Mimarlıkta Kapsayıcılık: ‘Herkes İçin Tasarım’, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
<http://www.ek.yildiz.edu.tr//images/images/yayinlar/ktp.pdf> (erişim tarihi:19.04.2019).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2016). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ortopedik Yetersizlik, Süreğen Hastalıklar ve Kaynaştırma Eğitimi. Ankara.
http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Ortopedik%20Yetersizlik,%20S%3BCre%C4%9Fen%20Hastal%C4%B1k%20ve%20Kayna%C5%9Ft%C4%B1rma.pdf (erişim tarihi: 19.05.2017).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Bedensel ve Süreğen Hastalıklar. Ankara.
http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Bedensel%20ve%20S%3BCre%C4%9Fen%20Hastal%C4%B1klar.pdf (erişim tarihi: 19.05.2017).
- Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü (2008). Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Bedensel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı. Ankara.
https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_02/14114042_bedep.pdf (erişim tarihi: 19.05.2017).
- Oypan, S. (2013). Dünyanın En Büyük 20 Şehir Parkı. <https://listelist.com/dunyanin-en-buyuk-20-sehir-parki/> (erişim tarihi: 19.04.2019).

Tosun, E. K. (2009). Sürdürülebilirlik Olgusu Ve Kentsel Yapıya Etkileri, PARADOKS, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, (e-dergi), 5(2). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Bursa.

<https://docplayer.biz.tr/24643246-Surdurulebilirlik-olgusu-ve-kentsel-yapiya-etkileri.html> (erişim tarihi: 19.04.2019).

TÜİK(2002). Türkiye Engelliler Araştırması, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1017 (erişim tarihi: 15.05.2018).

Yücel, G.F. (2007). Kentsel Tasarım, Kaliteli Kent Parkı Tasarımı. Mimarlık Dergisi.334. <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=52&p;Rec=1297> (erişim tarihi: 19.05.2017).

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI	Arzu KELEŞ
Doğum Yeri ve Tarihi	Samsun -16.05.1993
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Tuzla İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, İstanbul, 2011
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi, Rekreasyon, 2016
Yabancı Dil	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
<p>- Ardahan, F., Çayır, Y.E., ve Keleş, A. "Comparison of Environmental Behavior and Environmental Attitude with Respect to Some Demographical Variables of Second and Third Grade School Students: Antalya Case." The 10th International Conference In Physical Education, Sports an Physical Therapy, Fırat University, November 2016, Elazığ.</p>	
İŞ DENEYİMİ	
Çalıştığı Kurumlar	<p>21 Eylül 2018 - ... ICCA Uluslararası Çocuk Kulübü ve Kreşi</p> <p>18 Eylül 2017 - ... Konyaaltı Mutlu Dahiler Etüt Merkezi</p> <p>10 Ekim 2016 - ... Mutlu Dahiler Kreş, Gündüz Bakımevi ve Çocuk Kulübü</p>
E-Posta	arzukeles20@gmail.com